

Vlaanderen
is milieu

Bijgewerkte Milieuverklaring 2021

Gegevens 2020

VLAAMSE
MILIEUMAATSCHAPPIJ

EMAS

Geverifieerd
milieuzorgsysteem
BE-VL-000021

Woord vooraf

Beste lezer

Bijdragen aan een beter leefmilieu zit verweven in het DNA van de organisatiecultuur van de VMM. De zorg voor het milieu maakt deel uit van al onze activiteiten en wordt bij elke beslissing in overweging genomen.

Wij kozen ervoor om bij de VMM een milieumanagementsysteem EMAS in te voeren. Dit systeem laat ons toe om onze milieuprestaties op een continue manier te evalueren, te rapporteren en te verbeteren. Bovendien legt dit milieuzorgsysteem sterk de nadruk op de betrokkenheid van het personeel en een transparante communicatie. Dat vinden wij de belangrijkste aspecten aan het EMAS-systeem. De betrokkenheid van onze medewerkers is onze grootste troef. Ze zijn wetenschappelijk geïnteresseerd, gefascineerd, enthousiast, open, gedreven en vooral milieubewust.

Deze milieuverklaring 2021 gaat over de gegevens en de gebeurtenissen van 2020. Door de pandemie en de Covid-19 maatregelen is 2020 in geen enkel opzicht een representatief jaar. Het is een geruststelling dat we bijna alle doelstellingen die tegen 2020 moesten worden behaald een jaar eerder al hadden bereikt.

Onze ambities voor de toekomst zijn hoog en de VMM gaat die uitdaging vol overtuiging aan. Wij laten u graag kennis maken met ons vernieuwd milieubeleid, onze milieuprestaties van 2020, de inspanningen die wij al geleverd hebben en de bijkomende maatregelen die we nemen om onze engagementen waar te maken.

Veel leesplezier!

D. Pott

Bernard De Potter
Administrateur-generaal

INHOUD

1	Inleiding.....	9
2	Voorstelling Vlaamse Milieumaatschappij	11
3	Onze vestigingen	12
3.1	Hoofdbestuur Aalst en Brussel Ferraris	13
3.1.1	Aalst, Dokter De Moorstraat 24-26.....	13
3.1.2	Aalst, Gasthuisstraat 42	13
3.1.3	Aalst, Gasthuisstraat 38A.....	13
3.1.4	Brussel - Ferraris, Koning Albert II-laan 20.....	14
3.2	Buitendienst Bovenschelde, Gentse Kanalen en Dender.....	14
3.2.1	Gent - LAK, Sint-Denijs-Westrem, Raymonde de Larochelaan 1	14
3.3	Buitendienst IJzer, Leie en Brugse polders.....	14
3.3.1	Oostende - Administratie, Zandvoordestraat 375	14
3.3.2	Oostende – Onderhoudsdienst, Zandvoordestraat 375 (ingang langs rioolwaterzuiveringsinstallatie Aquafin NV)	15
3.4	Buitendienst Demer, Dijle en Maas	15
3.4.1	Leuven - VAC, Diestsepoort 6	15
3.4.2	Leuven - CBG, Terbankstraat 22	15
3.4.3	Hasselt, De Schiervellaan 7	16
3.5	Buitendienst Nete en Benedenschelde.....	16
3.5.1	Antwerpen - VAC, Anna Bijnsgebouw, Lange Kievitstraat 111-113.....	16
3.5.2	Mechelen - OVAM , Stationsstraat 110	16
3.5.3	Herentals, Belgiëlaan 6	16
3.6	De dienst Lucht in Antwerpen.....	17
3.6.1	Antwerpen - PIH, Kronenburgstraat 45 bus B3.....	17
3.7	Technische locaties	17
3.7.1	Lummen, het pompghemaal Scholen, Begijnbroekstraat	17
3.7.2	Merelbeke, Burg. Van Gansberghelaan 92	17
3.7.3	Nieuwpoort, Pompghemaal Veurne Ambacht, Toevluchtweg 6	18
4	Milieubeleid.....	21
5	Organisatorische context van de VMM.....	23
5.1	Context	23
5.1.1	Voortrekkersrol	23
5.1.2	Partner van Green Deals ‘Circulair aankopen’, Circulair bouwen’, ‘Bedrijven en Biodiversiteit’ en ‘Eiwitshift op je bord’.	23
5.2	Veranderde omstandigheden	26
5.2.1	Een organisatie in verandering	26
5.2.2	Voorbeeldfunctie zit in VMM-DNA.....	27

[illegible]

LIJST VAN TABELLEN

Tabel 1: Totale waterverbruik per locatie in m ³ /VTE	43
Tabel 2: Eigen productie per locatie (in kWh)	45
Tabel 3: Totale elektriciteitsverbruik (incl. verbruik eigen productie) per locatie (in kWh/VTE)	45
Tabel 4: Totale gasverbruik per locatie in kWh/m ²	49
Tabel 5: Aantal kilometer dienstverkeer naar modus	51
Tabel 6: Aantal kilometer dienstverkeer naar locatie	51
Tabel 7: Aantal Bluebikeritten per locatie	52
Tabel 8: Evolutiewagenpark per type	57
Tabel 9: Aantal gereden kilometers met dienstwagens per locatie	58
Tabel 10: Overzicht directe CO ₂ -emissies	59
Tabel 11: Overzicht direct CO ₂ -emissies (in ton)	59
Tabel 12: Emissies CO ₂ wagens per locatie (in ton)	60
Tabel 13: Emissies CO ₂ gebouwen per locatie (in ton)	60
Tabel 14: Papierverbruik per locatie in kg/VTE	63
Tabel 15: Afvalfracties VMM in kg/VTE	65
Tabel 16: Afval per locatie in kg/VTE	65
Tabel 17: Duurzame aankopen	67
Tabel 18: Gebruik oppervlaktes	69
Tabel 19: Overzicht aantal personeelsleden en VTE	85

LIJST VAN FIGUREN

Figuur 1: Totale waterverbruik in m ³	42
Figuur 2: Totale elektriciteitsverbruik en aandeel eigen opgewekte elektriciteit	44
Figuur 3: Totale reële gasverbruik in kWh.....	48
Figuur 4: Personenkilometers dienstverplaatsingen VMM.....	50
Figuur 5: Aandeel vervoerswijzen in het woon-werkverkeer voor de hele VMM (2011-2020).....	53
Figuur 6: POW-gebruikers in %.....	54
Figuur 7: Aantal dagen plaatsonafhankelijk werken	55
Figuur 8: Evolutie wagenpark	57
Figuur 9: Totale papierverbruik in Kg	62
Figuur 10: Afvalproductie in VMM	64
Figuur 11: Binnentuin Aalst	70
Figuur 12: Groendaken in Gent	70
Figuur 13: Bloemenweide en rietveld	71

[illegible]

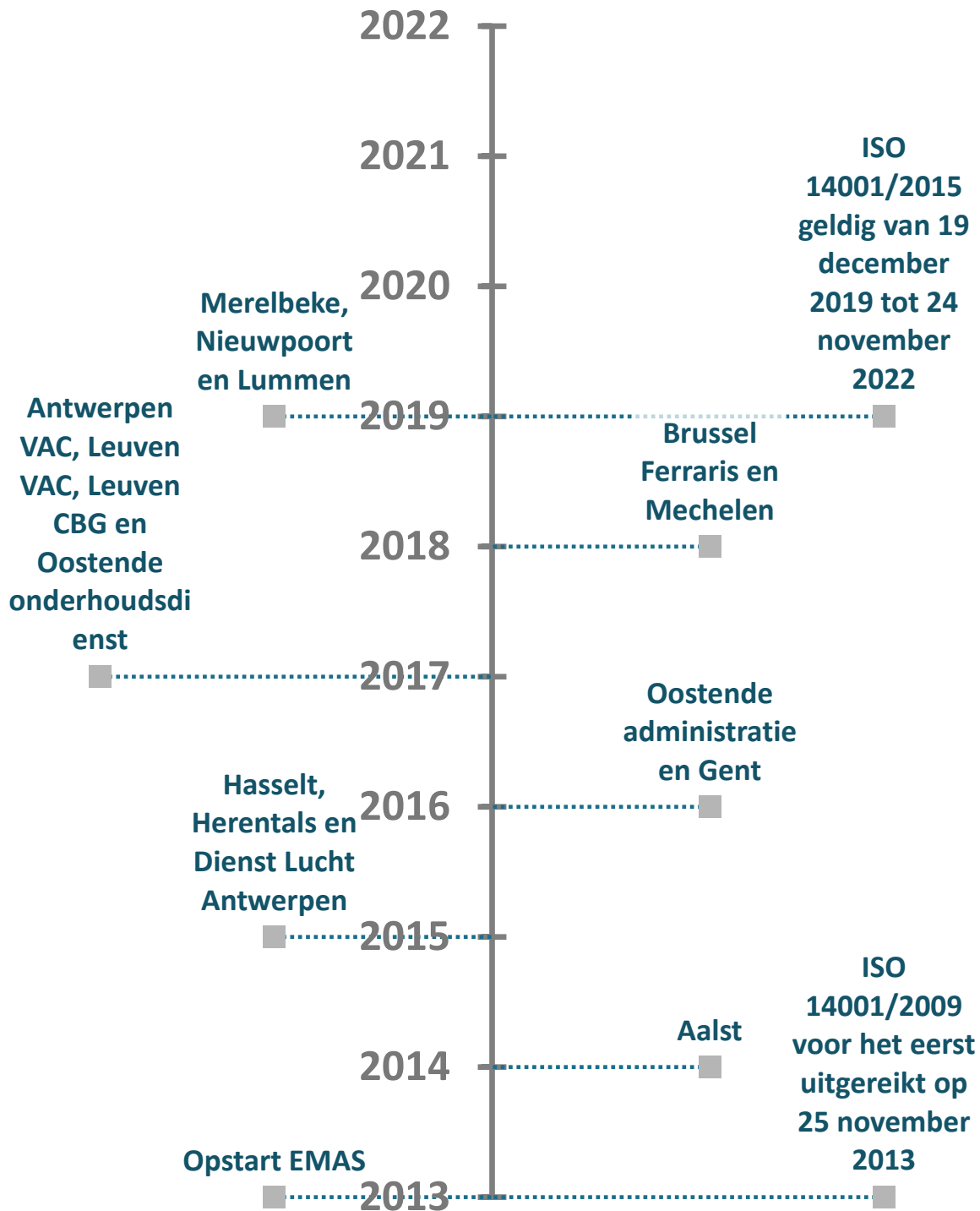
Als agentschap van de Vlaamse overheid helpen we de doelen van het Vlaamse milieubeleid organiseren. Onze kernactiviteiten richten zich op proper water, zuivere lucht, milieuraapportering en klimaatadaptatie. Een belangrijke drijfveer voor onze medewerkers is de kans om een steentje bij te dragen aan een beter leefmilieu en hiermee een meerwaarde te realiseren voor de samenleving.

EMAS (Eco-management en audit schema) is een milieumanagementinstrument dat door de Europese Commissie werd ontwikkeld in lijn met de ISO 14001-norm. Door dit systeem kunnen we onze milieuprestaties op een continue manier evalueren,

De overige technische locaties (o.a. Boekhout, Ieper en Herentals) zijn beperkt tot loodsen zonder personeelsvoorzieningen en vallen niet onder de scope. De locatie in Brussel die voor IRCEL wordt gehuurd valt eveneens niet onder de scope omwille van het zeer beperkt aantal betrokken VMM-personeelsleden en de intergewestelijke samenwerkingsvorm.

ISO 14001 en EMAS-registraties VMM-locaties

Figuur 1: Evolutie EMAS bij VMM

2 VOORSTELLING VLAAMSE MILIEUMAATSCHAPPIJ

De Vlaamse Milieumaatschappij of VMM werd opgericht in 1990. Sinds 1 april 2006 werkt ze als agentschap van de Vlaamse overheid mee aan een beter leefmilieu in Vlaanderen. De VMM behoort tot het beleidsdomein Omgeving.

De Vlaamse Milieumaatschappij vervult een cruciale rol in het integraal waterbeleid. Ze meet en controleert de kwantiteit en kwaliteit van water, beheert watersystemen, int een heffing op watervervuiling en op grondwaterwinning, adviseert over omgevingsvergunningen, en zorgt voor de planning van en het toezicht op de zuiveringsinfrastructuur. De VMM geeft advies aan de Vlaamse Regering over de kwaliteit en de beschikbaarheid van drinkwater, en vervult de taak van regulator¹ voor leidingwater.

Verder bewaakt de VMM de luchtkwaliteit, inventariseert ze wie wat loost, en doet ze beleidsvoorstellen.

De VMM neemt deel aan het internationaal milieubeleid. Via informatie en sensibilisering wil ze de bedrijven, de burgers en de landbouwers aanzetten tot milieusparend gedrag. Voor tal van thema's (o.a. luchtkwaliteit, beheer waterlopen, incidenten, riolering en waterzuivering) doet de VMM beroep op de Vlaamse steden en gemeenten. Daarmee zijn de lokale besturen een van de belangrijkste partners om te werken aan een beter leefmilieu.

Elke dag zetten meer dan 800 medewerkers van de VMM hun kennis en vaardigheden in om het milieu van morgen in Vlaanderen te helpen verbeteren. De gedetailleerde personeelsaantallen per locatie en het organogram vindt u in **bijlage 1 en 2** van dit document.

---

¹ De WaterRegulator is een subentiteit van de VMM en heeft de volgende opdrachten:

- de transparantie over drinkwaterproductie en -levering in Vlaanderen verhogen;
- de prestaties en de efficiëntie van de drinkwatermaatschappijen die in Vlaanderen actief zijn vergelijken, met de bedoeling na te gaan of water geleverd wordt tegen een correcte prijs;
- studies uitvoeren, en op basis van de resultaten advies verlenen aan de Vlaamse Regering;
- de drinkwatertarieven reguleren.

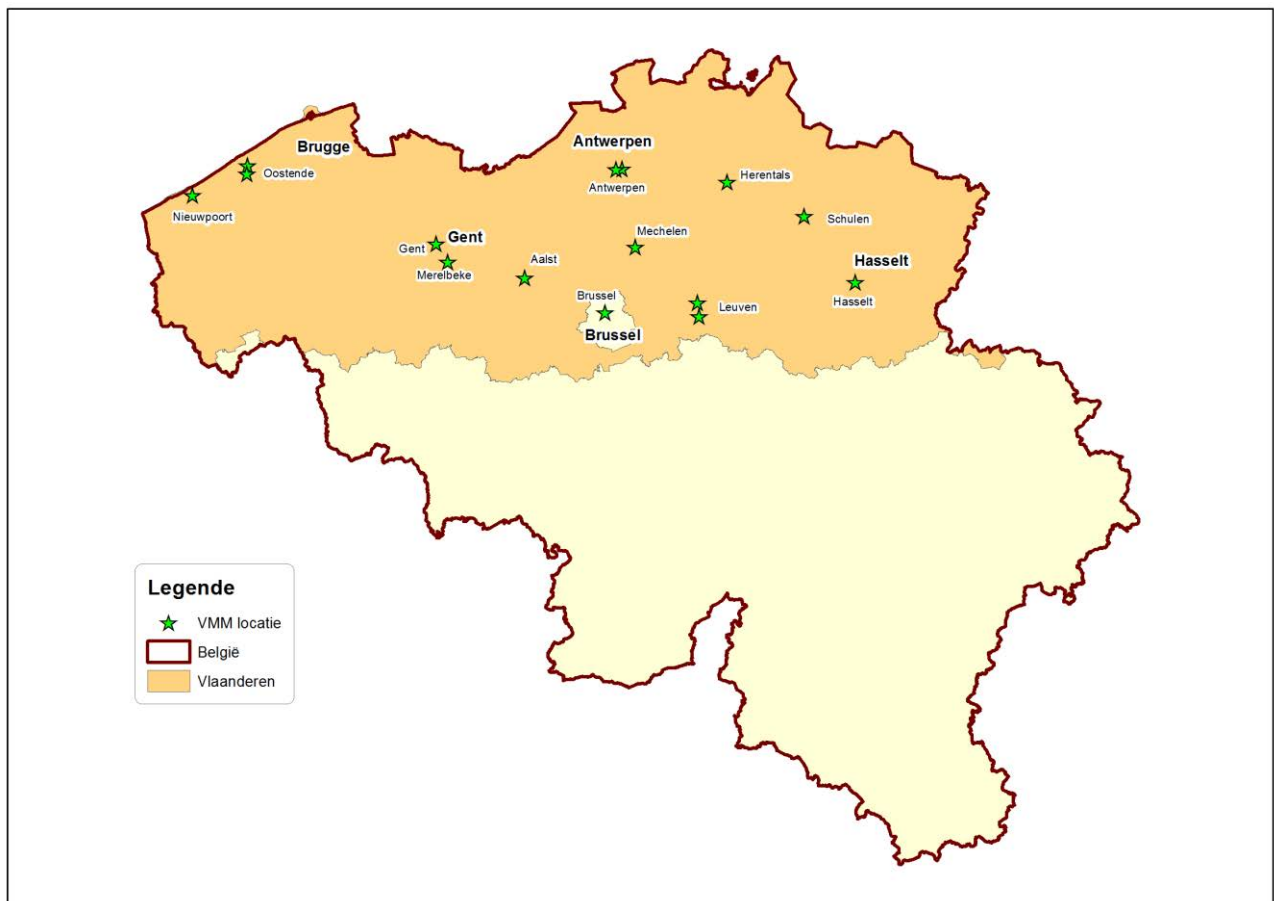

3 ONZE VESTIGINGEN

Onze maatschappelijke zetel is in Aalst. Daarnaast hebben wij verschillende vestigingen in elke provincie in Vlaanderen. Deze milieuverklaring behandelt het hoofdbestuur in Aalst en in Brussel - Ferraris en de VMM-vestigingen in

- Buitendienst Bovenschelde, Gentse Kanalen en Dender: Gent - LAK;
- Buitendienst IJzer, Leie en Brugse polders: Oostende - Administratie en Oostende - Onderhoudsdienst;
- Buitendienst Demer, Dijle en Maas: Leuven - VAC, Leuven - CBG en Hasselt;
- Buitendienst Nete en Benedenschelde: Antwerpen - VAC, Mechelen – OVAM en Herentals;
- De dienst Lucht in Antwerpen: Antwerpen - PIH (Kronenburgstraat);
- De technische locaties van de afdeling Operationeel Waterbeheer: Lummen, Merelbeke en Nieuwpoort.

Sinds december 2019 zijn alle VMM-vestigingen EMAS-geregistreerd.

Figuur 2: EMAS-locaties van de VMM

3.1 Hoofdbestuur Aalst en Brussel Ferraris

3.1.1 Aalst, Dokter De Moorstraat 24-26

Het gebouw is eigendom van de VMM. Het is U-vormig en bestaat uit een receptie, keuken, eetruimte, eerste hulplokaal, auditorium, vergaderlokalen, sanitair incl. douches, kantoren, magazijn, technische lokalen, archieftruimtes, fietsenberging, en parkeergarage. Het gebouw wordt verwarmd met centrale verwarming op aardgas. Het sanitair water wordt voorverwarmd met zonnepanelen en verder opgewarmd met elektrische verwarmingselementen of via een warmtewisselaar die aangesloten is op de verwarmingscollector. Het gebouw beschikt over zonnepanelen. Deze installatie zal jaarlijks ongeveer 63.000 kWh elektriciteit produceren wat overeenstemt met het gemiddeld verbruik een 15-tal gezinnen. Het elektriciteitsverbruik van het kantoorgebouw Dr. De Moor bestaat door deze investering voor ongeveer 40% uit eigen productie. Het gebouw omringt een tuin die ecologisch beheerd wordt. Voor de site Aalst (Dokter De Moorstraat 24-26, Gasthuisstraat 42 en 38A) werd één energieprestatiecertificaat (EPC) opgemaakt. Het kengetal bedraagt 351,86 kWh/m².

3.1.2 Aalst, Gasthuisstraat 42

Dit gebouw is eigendom van de VMM. Het is L-vormig en bestaat uit een hal, keuken, eerstehulplokaal, sanitair, kantoren, vergaderlokalen, opleidingslokaal, archiefruimtes en technische ruimtes. Het water aan de spoelbak in de keuken wordt verwarmd door middel van een kleine lokale elektrische boiler. Het water in de doucheruimte op de eerste verdieping wordt verwarmd door een elektrische boiler. Dit water wordt voorverwarmd door een zonneboiler. De ruimtes worden verwarmd met centrale verwarming op aardgas. Een deel van de derde verdieping wordt verwarmd of gekoeld door een warmtepomp, type VRF.

3.1.3 Aalst, Gasthuisstraat 38A

Het stook- en servergebouw op de hoek van de Gasthuisstraat 38A is eigendom van de VMM. Het is een technische ruimte die werd gebouwd volgens duurzame en ecologische principes en beschikt over het Europese GreenLight Label.

De kelder biedt plaats aan een stookinstallatie op aardgas, die de twee kantoorgebouwen van de VMM, een Sociaal huis, 200 sociale appartementen en het kantoorgebouw van het OCMW verwarmt. Op de gelijkvloerse verdieping bevindt zich een werkplaats, opslagruimte en een sanitaire ruimte met douche. Het sanitair warm water wordt sinds 2020 opgewekt met een elektrische boiler in de kelderverdieping. Op de eerste en de tweede verdieping bevindt zich het servergebouw van de VMM. Op het platte dak werden frequentie gestuurde, traag draaiende ventilatoren geplaatst. Die zorgen voor dubbele milieuwinst: minder lawaaiproductie en minder energieverbruik. Verder maakt het datacenter optimaal gebruik van de gratis koude buitenlucht om de servers te koelen. Dit kan tot een buitentemperatuur van 20 graden. Wordt het warmer, dan wordt een ijswatermachine gebruikt. In het datacenter worden de koude en de warme lucht volledig gescheiden. Voortdurende optimalisaties vinden plaats. Op dit moment bevindt de apparatuur van 3 collega-entiteiten zich in het datacenter. Deze entiteiten werden gesensibiliseerd en begeleid zodat het totale energieverbruik nog steeds hetzelfde is, ondanks het stijgende aantal servers. Moderne en energiezuinige apparatuur wordt daarvoor ingezet. Ook de collega's van AOW hebben hun weg gevonden naar het VMM Datacenter. Vooraleer de verhuis werd aangevat hebben zij hun oude apparatuur vervangen door moderne energiezuinigere servers.

3.1.4 Brussel - Ferraris, Koning Albert II-laan 20

Het Graaf de Ferrarisgebouw is eigendom van de Vlaamse overheid. Het gebouw staat aan de Koning Albert II-laan 20 en ligt op wandelafstand van het NMBS-station 'Brussel-Noord'. Er zijn 1.416 werkplekken en het gebouw is toegankelijk voor rolstoelgebruikers. Het gebouw heeft 13 bovengrondse bouwlagen en een hoogte van ongeveer 46 meter. De VMM bevindt zich op de tweede verdieping. Deze verdieping werd in 2019 grondig gerenoveerd en heringericht volgens de principes van het nieuwe werken. Het kengetal van het EPC bedraagt 214 kWh/m².

3.2 Buitendienst Bovenschelde, Gentse Kanalen en Dender

3.2.1 Gent - LAK, Sint-Denijs-Westrem, Raymonde de Larochelaan 1

Het LAK Gent is gebouwd voor de VMM en wordt gehuurd voor een periode van 27 jaar. Het gebouw is L-vormig en bestaat uit 7 verdiepingen met een administratief deel en een laboratoriumgedeelte. Er is ook een datacenter aanwezig. De opslag van de producten voor de laboratoriumtoepassingen bevindt zich op de technische verdieping en in de gasverdeelcentrale op -2. Verder zijn er kleinere hoeveelheden van producten aanwezig in de verschillende laboratoria zelf. In het gebouw werden een aantal milieutechnieken toegepast. Zo zijn er voor de verwarming en de koeling warmtepompen en een warmtepompkoeling aangesloten op een BEO-veld (Boorgat Energie Opslag-veld), in de laboruimten zorgen ventiloconvectoren voor een constante temperatuur, de platte daken zijn groendaken met infiltratiebalken, er zijn fotovoltaïsche zonnepanelen, en er is een ondergrondse waterbuffer voor vertraagde afvoer. Getoetst aan de duurzaamheidshandleiding 'Waardering van kantoorgebouwen' van de Vlaamse overheid behaalt dit project het maximum aantal van 4 sterren. Het kengetal van het EPC bedraagt 101,43 kWh/m².

3.3 Buitendienst IJzer, Leie en Brugse polders

3.3.1 Oostende - Administratie, Zandvoordestraat 375

Het gebouw is eigendom van de VMM. Het ligt in een industriezone in een half stedelijke omgeving en is bestemd en uitgerust voor administratieve werkzaamheden en laboratoriumactiviteiten. Een klein gedeelte van de kantoren werd tot januari 2020 onderverhuurd aan een andere Vlaamse overheidsdienst. Op het aangrenzende terrein bevinden zich de gebouwen van Aquafin NV (waterzuiveringsstation) en de onderhoudsdienst. Het gebouw bestaat uit een receptie, eerstehulplokaal, sanitair, administratieve lokalen, een eetruimte, een biologisch laboratorium, vergaderzalen, een patchlokaal, archiefruimten, een stooklokaal, een opslagruimte en een koelcel. De ruimten worden verwarmd met centrale verwarming op aardgas. Sinds november 2019 is deze locatie aangesloten op het warmtenet dat wordt gevoed met warmte uit de naburige verbrandingsoven. Het gebouw beschikt ook over zonnepanelen. De PV-installatie heeft een capaciteit om jaarlijks 86 MWh elektriciteit produceren. Dit komt overeen met het totale jaarlijks elektriciteitsverbruik van dit kantoorgebouw (incl. verbruik van de laadpalen) of met het gemiddelde elektriciteitsverbruik van zo'n 22 gezinnen. Het gebouw is omringd door een tuin die ecologisch beheerd wordt. Het kengetal EPC bedraagt 65,25 kWh/m².

3.3.2 Oostende – Onderhoudsdienst, Zandvoordestraat 375 (ingang langs rioolwaterzuiveringsinstallatie Aquafin NV)

De onderhoudsdienst is gehuisvest in een gebouw dat eigendom is van Aquafin NV. Het bevindt zich achteraan de site en wordt voor de helft gebruikt door de VMM en voor de helft door Aquafin NV. Het gebouw doet hoofdzakelijk dienst als werkplaats voor kleine herstellingen en controle van het wagenpark, inrichtingen en indienstellingen van de dienstwagens. Het gebouw bestaat uit administratieve lokalen, een magazijn, sanitair, een technisch lokaal, laslokaal, een algemene werkplaats, een vergaderzaal en een keuken/eetruimte.

De ruimten werden verwarmd met centrale verwarming op aardgas. De stookinstallatie, die eigendom is van Aquafin NV, bevindt zich in het Aquafin-deel van het gebouw en voorziet alle gebouwen op de site van verwarming. Sinds 2019 is de site aangesloten op het warmtenet. Dit gebouw heeft geen EPC-kengetal want het is niet publiek toegankelijk.

3.4 Buitendienst Demer, Dijle en Maas

3.4.1 Leuven - VAC, Diestsepoort 6

Het Dirk Boutsgebouw is een voorbeeld op het gebied van energieverbruik en isolatie. De Vlaamse overheid is eigenaar van het gebouw. Het Facilitair bedrijf verzekert het beheer. De VMM-ruimtes situeren zich op de derde verdieping. In de toren is er een laboratorium met beperkte opslag van gevaarlijke producten. Dit laboratorium wordt gebruikt voor de biologische analyse van waterstalen en als uitvalsbasis van de staalnamerondes. In het middengedeelte van de sokkel neemt de VMM kantoorruimte in. In de kelder gebruikt de VMM een technische ruimte waar o.a. het gevaarlijk afval wordt verzameld.

Het Dirk Boutsgebouw scoort uitstekend volgens de wetgeving 'Energieprestatie en Binnenklimaat' (EPB) en bereikt een E-peil 49. De verwarming van het gebouw gebeurt met convectoren met thermostatische kranen. De koeling gebeurt met statische koelbalken boven een geperforeerd verlaagd plafond. De verlichting werkt via aanwezigheidsdetectie en daglichtcompensatie. Ook aan een efficiënt waterverbruik werd gedacht. Regenwater wordt gebruikt voor de toiletten en de dienstkranen. Kranen starten en stoppen automatisch, en zowel de toiletten als de douches zijn voorzien van een spaarknop. Verder is er energierecuperatie door middel van een boorgatenergie-opslagsysteem: de warmte wordt in de zomer in de grond opgeslagen, en in de winter wordt ze beschikbaar gesteld voor verwarming. In de zomer zorgt dit systeem voor de koeling. Tot slot is het gebouw uitgerust met zonnepanelen. Het EPC-kengetal voor het VAC Leuven is 223,86 kWh/m².

3.4.2 Leuven - CBG, Terbankstraat 22

Het Centraal Besturingsgebouw (CBG)-Leuven is eigendom van de VMM. In geval van hoogwater kunnen ook externe personen/diensten aanwezig zijn en wordt het gebouw als crisiscentrum gebruikt. Het CBG werd conform de passiefhuisstandaard ontwikkeld. Er worden geen fossiele brandstoffen gebruikt en er is dus geen rechtstreekse CO₂-uitstoot. Een deel van de energieproductie gebeurt door fotovoltaïsche zonnepanelen. Een warmtepomp verwarmt de lokalen. Het gebouw is bijna volledig zuidgeoriënteerd. Een horizontaal bandraam op de verdieping geeft zonnewarmte in de winter en de tussenseizoenen. Wegens de ligging/inplanting kon het CBG niet aangesloten worden op de openbare riolering. Het huishoudelijk afvalwater van de vestiging wordt opgevangen in een septische put en vervolgens door een rietveld geleid. Het gezuiverde afvalwater wordt naar het grondwater geïnfiltreerd via een wadi. Het regenwater van het groendak wordt gebufferd en gebruikt voor de toiletspoeling en de schoonmaak. De overloop van de

regenwateropvang infiltreert via de wadi naar het grondwater. Rond het gebouw zijn er geen ondoorlatende verhardingen. Er is een houtwal, een kleine boomgaard en een begroeide omheining. Het CBG-gebouw is geen publiek gebouw en kreeg dus geen EPC-kengetal toegekend.

3.4.3 Hasselt, De Schiervellaan 7

Het gebouw is eigendom van de VMM en voorzien van technische ruimtes en een laboratorium. Het bestaat uit een hal, receptie, lab, technische ruimte, douches en kleedkamers, administratieve lokalen, een keuken, vergaderzalen, archiefruimtes, een stooklokaal, een aparte fietsenstalling en parkeerplaatsen. In het gebouw is er gebalanceerde ventilatie met een warmteterugwinningseenheid van 4.000 m³/h. De verwarming in het gebouw gebeurt centraal d.m.v. radiatoren. De stookketel op aardgas en de zonneboiler bevinden zich in de kelder. De lokalen op de gelijkvloerse verdieping aan de straatkant bezitten een aparte verwarming via een in het plafond ingebouwde ventiloconvector. Het dak werd voorzien van zonnecollectoren die hun warmte afgeven aan de zonneboiler, die wordt naverwarmd door de stookinstallatie. Daarmee voorziet de vestiging Hasselt zich van het nodige warm water. Het kengetal EPC bedraagt 187,81 kWh/m².

3.5 Buitendienst Nete en Benedenschelde

3.5.1 Antwerpen - VAC, Anna Bijnsgebouw, Lange Kievitstraat 111-113

Het Vlaams Administratief Centrum Antwerpen (VACA) is gevestigd aan het Kievitplein. De Vlaamse overheid is eigenaar van het gebouw. Het Facilitair bedrijf verzekert het beheer. Het Anna Bijns gebouw wordt exclusief gebruikt door de Vlaamse overheid en wordt overwegend gebruikt door administratief personeel. Het gebouw heeft 16 verdiepingen met een eenvoudig rechthoekig ontwerp. Aan de VMM werd kantoorruimte ter beschikking gesteld op de 6de verdieping. Het gebouw bestaat uit een receptie, administratieve lokalen, een koffieshop, sanitair, een afvallokaal, vergaderzalen, archiefruimten, en een eerstehulplokaal. De ruimten worden verwarmd met centrale verwarming met 2 gasketels.

3.5.2 Mechelen - OVAM , Stationsstraat 110

Het gebouw is in eigendom van OVAM die het beheer verzekert. Het bestaat uit 5 bovengrondse verdiepingen met een eenvoudig rechthoekig ontwerp. De VMM is gehuisvest in een deel van de 2de verdieping. In de zone van VMM onderscheiden we individuele werkplekken, 1 cockpit, 1 overlegkamer, een lounge en een rolarchief. Het gebruik van gas, water en elektriciteit wordt gefactureerd op basis van het huurdersaandeel zodat de evolutie in het VMM-gebruik bepaald wordt door de beheerder. Er is zonnewering aanwezig op alle verdiepingen. De ruimten worden verwarmd met een centrale aardgasverwarming. Het kengetal EPC bedraagt 368,69 kWh/m².

3.5.3 Herentals, Belgiëlaan 6

De locatie Herentals is eigendom van de VMM. Het bestaat uit een kantoorgebouw met technische ruimtes en een biologisch laboratorium. Het gebouw bestaat uit een laboratoriumlokaal, receptie, keuken, eetruimte, eerstehulplokaal, sanitair en kantoren, administratieve lokalen, technische lokalen en vergader ruimten, archiefruimte, opslagruimte, parkeergarage, fietsenberging, afvalberging, douches en kleedkamers.

De ruimte wordt verwarmd met centrale verwarming op aardgas. Er werden veel inspanningen gedaan om het watercircuit te scheiden en zoveel mogelijk regenwater te gebruiken. De verwarming en de

3.6 De dienst Lucht in Antwerpen

Het gebouw is in eigendom van de provincie en huisvest naast de VMM, het Provinciaal Instituut voor Hygiëne (PIH) en de AP Hogeschool. De VMM huurt er kantoorruimte. De verdiepingen 5, 10 en 11 worden gedeeld met personeelsleden van het PIH. De 9de verdieping wordt enkel gebruikt door VMM-personeel. De provincie is begonnen met de renovatie van het gebouw en draagt zorg voor het milieu, ook in haar eigen organisatie. Het PIH koopt duurzaam aan, voert een verregaand klimaatbeleid en behaalde hierdoor al in februari 2010 het internationale milieucertificaat ISO 14001. Het verbruik van water, elektriciteit en gas wordt bepaald aan de hand van een vast percentage (12,82 %) van het verbruik in het gehele gebouw. Daarom is een evolutie in het gebruik niet alleen te verklaren door veranderingen bij de VMM.

3.7 Technische locaties

3.7.1 Lummen, het pompgemaal Schulte, Begijnbroekstraat

Het pompgebmaal “Wachtbekken Schulensbroek” is eigendom van de VMM. Het is een pompgebmaal dat in 1985 werd gebouwd om bij vulling van het wachtbekken (met hoge waterstanden als gevolg) het overtollige water uit het omliggende gebied rondom het Schulensmeer over te pompen (via een aangelegde pompboezem) naar de Demer.

Het gebouw is voorzien van drie zware pompen van $1\text{m}^3/\text{s}$ en twee pompen van $0,5\text{ m}^3/\text{s}$.

In een speciaal voorziene ruimte in de garage wordt materiaal van het team rattenbestrijding opgeslaan. Er is een archief langs de pompzaal. In de garage bevindt zich één generator en één aanhangwagen voor het onderhoud en beheer van de waterlopen in Demer- en Maasbekken-Oost van de buitendienst Demer, Dijle en Maas.

Er is stockageruimte aanwezig voor materiaal en producten. Er zijn vijf gesloten kasten voor kledij. Er is één kast met lekbakken, een kast voor gevaarlijke producten, opslagruimte voor 400 kg rodenticide (1palet) en 1 kleine diepvriezer (voor tijdelijke opslag van dode bruine ratten voor het resistentieonderzoek).

Er is een sanitaire ruimte (na renovatie 2020), een keuken, een bureel, een vergaderzaal (maandelijks teamvergaderingen rattenbestrijding) en een werkplaats in de garage (aanmaken of kleine herstellingen vangmateriaal).

3.7.2 Merelbeke, Burg. Van Gansberghelaan 92

Op het terrein ILVO zijn voor de Rattenbestrijding twee loodsen aanwezig. Deze loodsen zijn geen eigendom van de VMM.

De eerste loods werd in 2006 omgebouwd van stal naar een technische ruimte die dient voor de opslag van vangmaterialen (klemmen, fuiken, gifbuizen), boten en kano's, aanhangwagens en rodenticide (die nodig zijn voor de dagelijkse werking van de afdeling Operationeel waterbeheer). In deze loods worden ook een aantal producten opgeslagen volgens de nodige veiligheidsvoorschriften.

De tweede loods werd in 2006 omgebouwd van stal naar vergaderzaal, werkplaats, bureau en kledingmagazijn. Hier worden vergaderingen voor de rattenbestrijding georganiseerd. Deze loods wordt ook gebruikt voor de afhaling van de nodige kledij en beschermingsmiddelen. De werkplaats is voorzien van

3.7.3 Nieuwpoort, Pompgemaal Veurne Ambacht, Toevluchtweg 6

Het gebouw wordt gebruikt als uitvalbasis voor het onderhoud en beheer van waterlopen in West-Vlaanderen en de buitendienst. IJzer, Leie en Brugse polders. De site doet ook dienst voor:

- Ook het rollend materiaal (boten en aanhangwagens), vangmaterialen (klemmen, fuiken, lokaasdozen en buizen), een kleine voorraad rodenticiden, buitenboordmotoren en opslag benzine, enz. van team rattenbestrijding IJzer wordt op deze site ondergebracht.

4 MILIEUBELEID

Het is de opdracht van de VMM om voor de huidige en toekomstige generaties in Vlaanderen:

- ✓ proper, aantrekkelijk en voldoende water te waarborgen,
- ✓ gezonde lucht te bewerkstelligen,
- ✓ de klimaatadaptatie mee te sturen.

De VMM wil een oplossingsgerichte partner zijn voor een klimaatbestendige leefomgeving.

De VMM vraagt aan organisaties, bedrijven en burgers inspanningen om bij te dragen aan een beter leefmilieu voor de huidige en de toekomstige generaties. Bijdragen aan een beter leefmilieu zit verweven in het DNA van de organisatiecultuur van de VMM. De zorg voor het milieu maakt deel uit van al onze activiteiten en wordt bij elke beslissing in overweging genomen.

De directieraad van de VMM liet zich inspireren door de missie en visie en keurde in mei 2020 de milieubeleidsverklaring goed.

Milieubeleid

De VMM wil een actieve rol opnemen en toonaangevend zijn in haar inspanning in de zorg voor een beter leefmilieu. Hiervoor zal de VMM:

- ✓ een voorbeeldrol opnemen ten aanzien van andere overheden, bedrijven en burgers;
- ✓ streven naar klimaatneutraliteit in 2040;
- ✓ streven naar 100% circulariteit in 2040;
- ✓ maximaal bijdragen aan de Sustainable Development Goals (SDG's) en
- ✓ een maatschappelijk verantwoorde organisatie zijn.

De directieraad, de leidinggevend en alle medewerkers engageren zich om deze beleidsprincipes dagelijks toe te passen binnen en buiten de organisatie.

Mei 2020

D. Pottf

Bernard De Potter
Administrateur-generaal

5 ORGANISATORISCHE CONTEXT VAN DE VMM

5.1 Context

5.1.1 Voortrekkersrol

Werk maken van een beter leefmilieu in Vlaanderen is de kerntaak van de Vlaamse Milieumaatschappij. Daarom willen wij een voortrekkersrol in milieuzorg vervullen en zelf de impact van onze werking op het milieu zo veel mogelijk beperken.

Met de EMAS-registratie beogen we namelijk een dubbel doel:

- vanuit onze voorbeeldfunctie zorgen dat we via een gerichte aanpak en met medewerking van al onze personeelsleden onze milieuprestaties voortdurend verbeteren;
- iedereen ervan bewust maken dat we elke dag opnieuw duurzaam met het milieu moeten omgaan en dat we daartoe allemaal een bijdrage kunnen leveren.

Milieuzorg is evenwel een continu proces en het kan altijd nog beter. Zo wil de VMM actief meewerken aan de transitie naar een duurzamere samenleving en aan de realisatie van de ambitieuze doelstellingen van de Vlaamse Regering.

5.1.2 Partner van Green Deals 'Circulair aankopen', 'Circulair bouwen', 'Bedrijven en Biodiversiteit' en 'Eiwitshift op je bord'.

5.1.2.1 Circulair aankopen

De VMM levert al jaren inspanningen voor een duurzaam aankoopbeleid, dus is het logisch dat we deelnemen aan het project Green Deal 'Circulair aankopen'. Vlaanderen wil tegen 2050 een circulaire economie hebben, waarin grondstofkringlopen gesloten worden. Daarvoor hebben we andere producten, diensten en verdienmodellen nodig. Met dit project willen de deelnemende bedrijven en organisaties via hun aankoopbeleid circulaire producten en diensten een boost geven.

De renovatie van de tweede verdieping van het hoofdbestuur in Aalst is al een mooi voorbeeld waarbij 1 003,2 kg CO₂ bespaard werd, wat overeenkomt met 7 119,9 vermeden km met een gemiddelde auto. Ook het refurbishen van de bureautafels bij de verhuis van buitendienst Mechelen past in het plaatje. Daar werd 757,5 kg CO₂ bespaard. Deze Green Deal is een initiatief van Vlaanderen Circulair, VVSG, The Shift en Bond Beter Leefmilieu. De Green Deal Circulair aankopen is de eerste Vlaamse Deal die werd afgerond in november 2019.

- De VMM engageert zich om broodjesmaaltijden aan te bieden die 80% vegetarisch zijn en op donderdag 100% vegetarisch.
- De VMM zal zorgen voor minstens 50% vegetarisch voeding op de eigen evenementen door externe catering.

5.2 Veranderde omstandigheden

5.2.1 Een organisatie in verandering

De Vlaamse Milieumaatschappij legt de vinger aan de pols en werkt momenteel aan een nieuwe strategische visie, het 'traject 2030'. Onze sterktes zoals onze expertise, gedrevenheid, onze aanwezigheid in Vlaanderen, het maatschappelijk belang en de internationale context willen we behouden. Maar hoe moeten we omgaan met data, tijdsdimensie, klimaat- en gedragsverandering? Het zijn uitdagingen waar we voor staan. Er is een stakeholders- en omgevingsanalyse gebeurd om te kijken in welke richting de VMM zou moeten groeien de komende jaren...

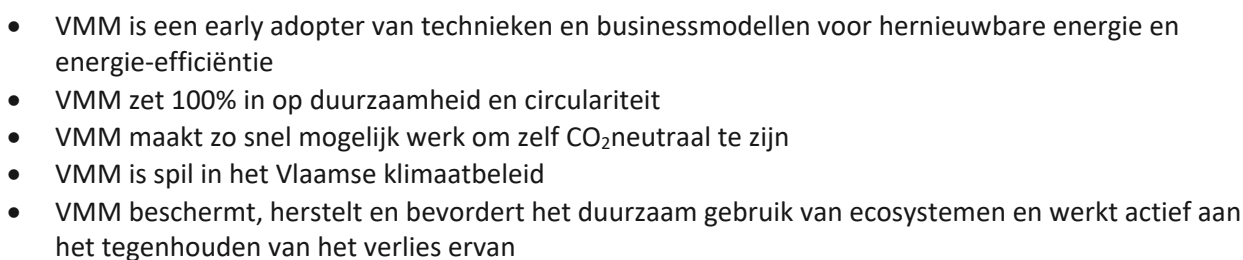
DE OMGEVING WAARIN WE WERKEN VERANDERT...

WAT BETEKENT DAT VOOR VMM?

In het traject 2030 ontwerpen we de strategie en willen we de voorbeeldfunctie van VMM definiëren om het ‘VMM-DNA’ te bepalen. In de voorbeeldfunctie van VMM wordt vertrokken van Sustainable Development Goals (SDG’s) en van waarden.

Enkele SDG’s die aan bod komen:

[illegible]

6 MILIEUMANAGEMENTSYSTEEM

Om het milieubeleid uit te voeren, ontwikkelde de VMM een milieuzorgsysteem dat voldoet aan de ISO 14001-norm, en aan de vereisten van de Europese verordening betreffende EMAS (Verordening 1221/2009 (EU) gewijzigd bij Verordening (EU) 2017/1505 van de commissie van 28 augustus 2017 en Verordening (EU) 2018/2026 van de commissie van 19 december 2018). In aanvulling op de algemene eisen die de ISO 14001-norm oplegt, hecht EMAS speciale aandacht aan de betrokkenheid van het personeel, externe communicatie, naleving van de regelgeving en continue verbetering van de milieuprestaties.

6.1 Structuur en verantwoordelijkheden

De coördinatie van EMAS ligt in handen van de stuurgroep Interne Milieuzorg en de verantwoordelijke Interne Milieuzorg. Elke afdeling van de VMM heeft een vertegenwoordiger in die stuurgroep. De directieraad van de VMM heeft de eindverantwoordelijkheid in het milieuzorgsysteem.

Naast een stuurgroep Interne Milieuzorg is er ook een werkgroep Intern Leefmilieu (WIL) die vertegenwoordigers telt uit elke vestiging van de VMM. Deze werkgroep versterkt, bevestigt, mobiliseert en steunt. Want VMM-medewerkers zijn milieubezorgd en doen al heel wat. Ze willen respect voor hun eigen daadkracht en inzichten.

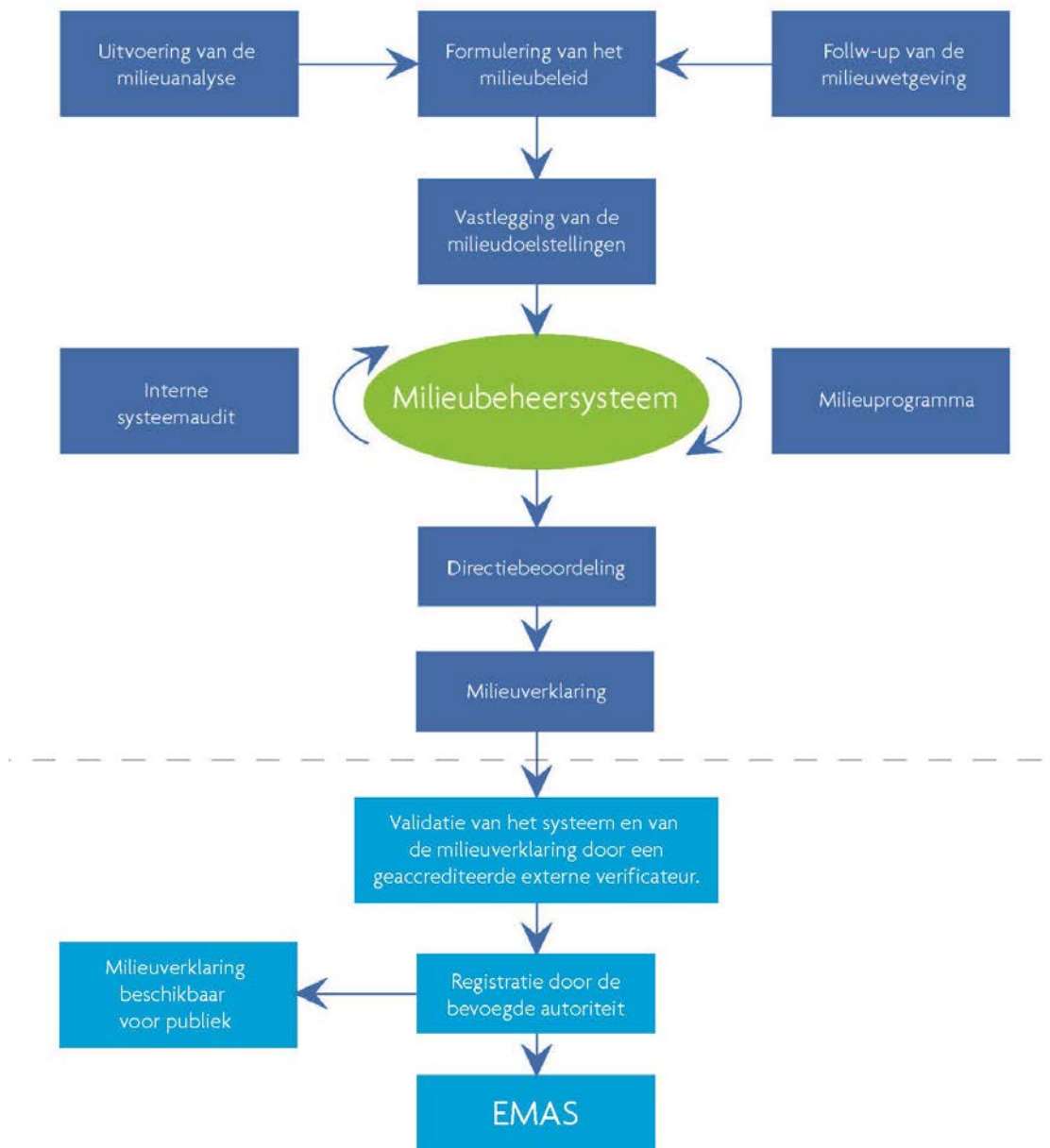
6.2 Beheersing van noodsituaties

De VMM beschikt voor alle locaties over noodplannen die aangeven hoe te reageren in een noodsituatie. De mogelijke noodsituaties (bv. brand) zijn geïdentificeerd en worden in de noodplannen behandeld. De noodplannen voor alle vestigingen zijn beschikbaar op het intranet. De VMM beoordeelt en evalueert deze noodplannen jaarlijks. Verder heeft de VMM een werkinstructie voor opslag, gebruik en lekkages gevaarlijke producten in al haar locaties.

De VMM voert een adequaat bedrijfscontinuïteitsmanagement om de organisatie voor te bereiden op het voorkomen of minimaliseren van tal van incidenten die het goed functioneren van haar dienstverlening in gevaar kunnen brengen of een hindernis vormen in de verwezenlijking van haar doelstellingen. Bedrijfscontinuïteitsmanagement, kortweg BCM, wordt binnen de Vlaamse overheid gedefinieerd als het beheersproces dat risico's identificeert en beperkt, de mogelijke impact van een onderbreking van (tijds)kritieke bedrijfsprocessen en ondersteunende systemen minimaliseert met als ultieme doel het tijdig herstellen van de kritieke bedrijfsprocessen.

6.3 Proces

Het stroomschema EMAS-registratie toont de verschillende stappen die VMM heeft doorlopen om een EMAS-registratie te krijgen. Het hele systeem steunt op de systematische en permanente uitvoering van de beschreven opeenvolgende stappen.

6.4 Communicatie en deelname van interne stakeholders

6.4.1 Goede praktijk

De betrokkenheid van onze medewerkers is onze grootste troef. Ze zijn wetenschappelijk geïnteresseerd, gefascineerd, enthousiast, open, gedreven en vooral positief en milieubewust. Ze zijn fier op de VMM. Uit ons personeelstevredenheidsonderzoek (eind 2018) blijkt dat 93% van de respondenten vindt dat we maatschappelijk waardevol werk leveren en 80% vindt dat de VMM als organisatie vooruitgang boekt op vlak van leefmilieu. Er is een zeer grote algemene werktevredenheid van 87%.

In elke vestiging zijn medewerkers actief die (bottom-up) het draagvlak voor EMAS verbreden. Deze medewerkers zijn lid van de Werkgroep Intern Leefmilieu (WIL) en komen regelmatig samen. Ze krijgen zo steeds uit eerste hand informatie over uiteenlopende milieuthema's.

6.4.2 Communicatie

We ontwikkelden een KLIM-site waar inspiratie en communicatie rond milieuzorg centraal staat. KLIM staat voor Kennislab Interne Milieuzorg. Dit is een interne site van de VMM.

We stimuleren de vraag & antwoord rubriek op de KLIM-site zodat personeelsleden vragen stellen aan elkaar en van gedachten kunnen wisselen over allerlei thema's.

In de nieuwsbrieven laten we de personeelsleden aan het woord. Via blogs delen zij hun ervaringen over duurzaam leven. We accentueren groepsverwezenlijkingen.

6.4.3 Deelname aan activiteiten

Het jaarlijks mobiliteitsontbijt, de fietspool, de fietsapplaUSDag en het fietsherstelmoment.... Er zijn zoveel activiteiten niet doorggegaan wegens Corona. Nog net voor en tijdens de uitbraak van de pandemie was er wel de groepsaankoop van beschermende fietskledij.

Groepsaankoop beschermende fietskledij

In samenwerking met een duurzame partner organiseerden we in maart 2020 een groepsaankoop van beschermende kledij voor fietsers. Drie pasdozen gingen de VMM rond met daarin jassen, broeken, schoenbeschermers.

Deelname Testkaravaan van 15 tot 29 oktober 2020

Dit is een initiatief van de Provinciebesturen waarbij personeelsleden gedurende 3 weken een duurzaam vervoermiddel gratis kunnen testen voor de rit van en naar het werk. De vervoermiddelen die kunnen getest worden zijn elektrische fietsen, speed pedelecs, vouwfietsen (geen elektrische), elektrische bakfietsen en fietskarren. In 2020 heeft Oostende administratie kunnen genieten van deze actie in samenwerking met het provinciebestuur West-Vlaanderen.

6.4.4 Lezingen ter inspiratie

De interne lezingen bij VMM, onze bioscope sessies, kennen intussen een lange traditie en worden zeer gewaardeerd. In 2020 stond één documentaires en één lezing op het programma:

- **Closing the loop** gaat over circulaire economie en maatschappelijk verantwoord ondernemen.
- Op 31 augustus 2020 gaven de zussen **Nele en Veele Colle** een lezing over **minder spullen en minder afval**. Deze lezing was via livestream te volgen op alle VMM-locaties.

We begonnen het jaar 2021 met een inspirerende documentaire:

- **The Biggest Little Farm** is een inspirerend verhaal over het verwezenlijken van je dromen. Een absolute eye-opener, en een ode aan het idealisme, aan de eindeloze complexiteit van de natuur, en aan de cyclus van het leven.

6.4.5 Selectie nieuwe personeelsleden

In de biografische vragenlijst, die de kandidaten invullen bij elke sollicitatie, wordt naar milieusparend gedrag geïnformeerd. Tijdens het gesprek wordt daar verder op ingegaan. Kandidaten krijgen hier een aparte score voor. We raden de kandidaten aan om te komen solliciteren met de trein of met de fiets. Elke nieuwe medewerker (niet enkel het nieuwe personeelslid, maar ook alle stagiairs) ontvangt een onthaalbrochure voor nieuwe medewerkers “Welkom bij de Vlaamse Milieumaatschappij”. Tijdens het onthaal wordt de informatie van de onthaalbrochure mondeling toegelicht.

6.4.6 Opleidingen duurzaam aankoopbeleid

We organiseren opleidingen over duurzaam aankoopbeleid voor onze aankopers en bij uitbreiding alle geïnteresseerde VMM-personeelsleden.

In januari 2019 organiseerden we een opleiding 'Duurzame overheidsopdrachten: theorie en achtergrond' voor aankopers en aanspreekpunten overheidsopdrachten.

In februari 2019 werd de opleiding 'Duurzame overheidsopdrachten: praktijk' georganiseerd. Deze opleiding is specifiek bestemd voor de projectingenieurs die werken met aannemers binnen hun overheidsopdrachten.

In 2020 werden deze opleidingen niet georganiseerd.

6.5 Externe stakeholders betrekken

Het milieubeleid van de VMM kiest voor een open informatie-uitwisseling en dialoog met alle belanghebbende partijen. De VMM verstrekt vanuit haar expertise en voorbeeldfunctie op een constructieve manier milieu-informatie aan klanten, overheden en andere belanghebbenden, en neemt deel aan externe fora rond milieuzorg.

6.5.1 Milieu-informatie

In deze milieuverklaring vindt u informatie over de ontwikkeling van ons milieuzorgsysteem en onze milieuprestaties. Het is de hoeksteen van de externe communicatie over ons milieubeleid. Op de VMM-website² staat de info over EMAS maar ook heel wat tips en tricks om zelf bij te dragen bij een beter milieu.

6.5.2 Externe fora

Binnen het overlegforum V13 voor Vlaamse overheden promoten we actief het belang van EMAS met tot gevolg dat het e-sight monitoring programma werd uitgebreid en gepromoot voor het opvolgen van de milieuprestaties van de overheidsgebouwen.

6.5.3 Ereplaats voor VMM bij EMAS awards 2019

Elke twee jaar reikt de Europese Commissie de EMAS Awards uit aan organisaties die zich in hun categorie onderscheiden hebben op vlak van milieu. Het thema voor 2019 was "EMAS as a driver of change". VMM was genomineerd in de categorie middelgrote en grote overheidsorganisaties. De uitreiking van de award vond plaats op 25 november 2019 in het Guggenheim museum in Bilbao, Spanje. De VMM kreeg een eervolle vermelding en belandde op een gedeelde tweede plaats. De haven van Barcelona won de award.

6.5.4 Duurzame evenementen

We trachten onze externe evenementen zo duurzaam mogelijk te organiseren.

- De keuze van de eventlocatie is in functie van duurzame mobiliteit.
- De uitnodiging versturen we elektronisch.

---

² <https://www.vmm.be/over-vmm/milieuzorg>

- We informeren de deelnemers hoe ze afval kunnen vermijden.
- Er is aandacht bij de catering voor streekeigen en vegetarische producten.
- De VMM respecteert het beleid duurzame aankopen waarbij rekening gehouden wordt met milieuprestaties en de kosten tijdens de volledige levensduur van de aangekochte goederen en diensten, met inbegrip van de planning, aankoop, gebruik en recyclage op het einde van de levensduur.

6.5.5 Sociaal engagement

Het afgedankte computermateriaal (zoals desktops, laptops, servers, schermen, klavieren, muizen, ...) gaat naar scholen, instellingen, vzw's etc. Zij kunnen hun interesse kenbaar maken en onze verantwoordelijke helpdesk maakt hiervan een wachtlijst aan. Bij recuperatie van materiaal van bij onze gebruikers wordt de bedeling klaar gezet. De verantwoordelijken van deze scholen etc. komen het materiaal bij VMM afhalen. Sinds de invoering van thin clients zijn er geen desktops meer. Na de implementatie van de digitale werkplek zullen een deel verouderde laptops gerecupereerd worden waardoor er opnieuw materiaal, zij het beperkt, voor bedeling beschikbaar zal zijn. Ook de komende jaren zullen de oude reeksen laptops vervangen worden waardoor opnieuw een aantal instellingen, scholen, vzw's bedeed zullen kunnen worden.

De VMM heeft in 2020 het laatste jaaractieplan van het strategische actieplan 2016-2020 nauwgezet opgevolgd en uitgevoerd. De registratie van personen met een handicap of chronische ziekte verloopt via deels vrijwillige en deels verplichte registratie. In 2020 waren er 1.9% personeelsleden geregistreerd (stijging met 0.5% tov 2019). De herkomstgegevens van personeelsleden worden verwerkt op basis van het Rijksregister; deze resultaten zijn nog niet gecommuniceerd.

Bij de aanwerving van jobstudenten werd er aandacht besteed aan de aanwerving van personeelsleden uit de kansengroepen. In de 11 vacatures voor vakantiewerkers werden er 3 allochtone jobstudenten (27%) en 1 jobstudent met een handicap (9%) aangesteld. In 2020 waren er 15 stagiairs actief waarvan 2 met een buitenlandse herkomst.

6.5.6 CO₂-compensatie vliegverkeer dienstreizen

We moeten op korte termijn minder vliegen en we doen er alles aan om het vliegverkeer te beperken. De uitbraak van het coronavirus in 2020 had flinke gevolgen voor het aantal internationale verplaatsingen. In totaal werden er 26 buitenlandse dienstreizen georganiseerd waarvan slechts 4 met het vliegtuig. In 2020 werd pas een vliegtuig genomen vanaf een afstand meer dan 1200 km. Sinds januari 2019 is VMM ingestapt in het raamcontract van de Vlaamse Overheid met Green Logic/Greentripper om alle CO₂-uitstoot voor vliegverkeer voor dienstreizen te compenseren.

6.5.7 Datacenter: een voorbeeld voor velen

Sinds de oprichting van het VMM-datacenter zijn we bezig met de energiebeheersing van de koel- en serverinfrastructuur. Daarom bestelt de VMM een jaarlijkse energie-audit die gebaseerd is op de meest voorkomende normen, namelijk deze van ASHRAE en de Green Grid. Deze houdt rekening met het energetisch vermogen, het koelvermogen en de prestaties ervan. De Europese normen (EN) zijn afgeleid van deze normen en zijn in gebruik. In het nieuwe bestek toetsen we dan ook de werking van het datacenter af aan deze normen.

Wij volgen de ASHRAE-normering die strenger is dan de Europese Normen. De normen behandelen ook de bedrijfsvoering zodat er een volledig beeld kan gevormd worden over hoe energiezuinig er wordt gewerkt. Deze werkwijze heeft in het verleden al geleid tot aanzienlijke besparingen. Bv. door het inzetten van energie-efficiënte servers, maar ook de laatste investering, namelijk de vervanging van de koelinstallatie waarbij het aandeel free-cooling duidelijk is toegenomen. VMM blijft inzetten op het beheersen van het energieverbruik in het datacenter door gebruik te maken van de meest energievriendelijke oplossing. VMM probeert deze manier van werken ook aan hun partners op te leggen.

Het audit rapport suggereerde ook het optimaliseren van de ruimte in het datacenter. Door dit uit te voeren was er voldoende plaats om de server infrastructuur van andere entiteiten van de Vlaamse Overheid te huisvesten. We verplichten deze entiteiten bij het inhuisen om ook bij de aankoop van hun hardware energie en duurzaamheidscriteria op te nemen. Onze knowhow over het managen van een datacenter werd door het studie bureau Gartner onder de loep genomen en kreeg een “experten” score.

Niettegenstaande de hoeveelheid servers in het datacenter vergroot, verbetert onze energieprestatie. De dataopslag groeit en het wordt steeds moeilijker om het nog beter te doen. 2020 was een lastig jaar door de Covid-crisis. We hebben vooral op thuiswerk moeten inzetten. Ook de achterliggende structuur van het datacenter werd aangepast. We hebben een aantal toestellen uit bedrijf genomen en vervangen, we hebben de bandbreedte moeten vergroten om iedereen hetzelfde comfort te geven als op kantoor (netwerk en netwerkverbindingen). Dit is zeer goed gelukt.

Het onderhoud en de monitoring werd uitbesteed aan de firma Schneider. De hard- en software van Schneider laat ons toe om onze koelinstallatie tot in de kleinste details te configureren en op te volgen. Dit stelt ons in staat om in de toekomst nog energiezuiniger te gaan werken en zelfs te gaan voorspellen wanneer er een defect zou kunnen ontstaan. Het VMM-datacenter vervult een voorbeeldfunctie voor velen.

6.5.8 Printers

Er is een printerstudie uitgevoerd in 2020. Hieruit is gebleken dat de VMM-medewerkers heel goede leerlingen zijn in het besparen van papier. Het papierverbruik daalde zelfs nog meer dan vooropgesteld was. Er zullen in het nieuwe bestek geen grootformaatprinters meer opgenomen worden. In plaats daarvan zullen we in de toekomst gebruik maken van een printservice. Ook bij de MFT's (multifunctionals) was er een grote daling in papierverbruik. Dit zal verder geoptimaliseerd worden. In de loop van 2021 zal het aantal toestellen dalen van 46 stuks naar 25 stuks.

6.5.9 Minder reagentia nodig dankzij nieuwe meetmethode

Collega Johan A. (ARW) en zijn laboteam hebben samen met VITO en een producent een duurzame meetmethode ontwikkeld voor de analyse van afval- en oppervlaktewater. Om waterstalen met een hoog chloridegehalte te onderzoeken, waren tot nu toe telkens veel reagentia (chemische mengsels) nodig. De nieuwe techniek illustreert mooi hoe we blijven inzetten op groene chemie. Er zijn nu 10 keer minder reagentia nodig dankzij deze nieuwe meetmethode

7.1 Activiteiten

- proper, aantrekkelijk en voldoende water te waarborgen,
- gezonde lucht te bewerkstelligen,
- de klimaatadaptatie mee te sturen.

- Vlaanderen op het vlak van milieu een plek in de top 5 van vergelijkbare Europese regio's moet opnemen;
- we onze regio moeten aanpassen aan de effecten van de klimaatverandering;
- Vlaanderen moet voldoen aan de internationale normen en doelstellingen voor water en lucht;
- we daarom richting moeten geven aan de meest effectieve en efficiënte inzet van de inspanningen hierrond, op een ecologisch, economisch en sociaal verantwoorde wijze.

- gegevens en informatie verzamelen, beoordelen en verwerken door de uitbating van de meetnetten lucht en water, en de registratie van emissies in lucht en water;
- de planning van het integraal waterbeleid coördineren en organiseren;
- instrumenten ontwikkelen en maatregelen uitwerken om de verontreiniging van de atmosfeer en van de watersystemen te voorkomen en te beperken;
- water- en vuilvrachtbalansen opstellen en bijwerken per stroomgebied en bekken;
- het economisch en ecologisch toezicht op de uitbouw en het beheer van de zuiveringsinfrastructuur, met inbegrip van het opstellen, controleren en opvolgen van investeringsprogramma's en subsidiëringsprogramma's, en de opmaak van zoneringsplannen;
- de regulerende heffing op waterverontreiniging en op de winning van grondwater vestigen, innen en invorderen;
- reguleren van drinkwatertarieven;
- de ecologische aspecten van water bestemd voor menselijke aanwending opvolgen;
- het grondwater beheren en voorstellen doen tot afbakening van waterwinningsgebieden en beschermingszones;
- de werking, technische ondersteuning en subsidiëring van het waterbeheer van polders en wateringen controleren en opvolgen;
- het beheer van de onbevaarbare waterlopen van eerste categorie, met inbegrip van de waterbodems;
- ratten bestrijden in of nabij waterlopen;
- advies uitbrengen bij de watertoets;
- adviseren bij milieuvergunningaanvragen;
- erkennen van boorbedrijven;
- milieu-informatie en -educatie verstrekken;
- deelnemen aan het internationale milieubeleid;

- inventariseren, evalueren, adviseren en rapporteren over alle aangelegenheden met betrekking tot water bestemd voor menselijke aanwending.

7.2 Milieuanalyse

Op basis van een milieuanalyse inventariseren en beoordelen wij de milieuaspecten van de VMM – d.w.z. de milieueffecten van de activiteiten en opdrachten van de organisatie. Wij stemmen het milieubeheer van de VMM af op de 'significante milieuaspecten' - dat zijn de milieuaspecten die het meeste effect op het milieu hebben en die door de VMM beheerd kunnen worden. In de 'Initiële milieuverklaring 2013' (raadpleegbaar op www.vmm.be) beschreef de VMM met welke criteria de significantie werd bepaald. Deze criteria gelden voor alle vestigingen van de VMM.

7.3 Significante milieuaspecten

EMAS maakt een onderscheid tussen directe en indirecte milieuaspecten. Directe milieuaspecten hebben betrekking op activiteiten, producten of diensten van de organisatie waarover ze zelf een rechtstreekse beheers- controle heeft, bijvoorbeeld afval en emissies in water en lucht. Indirecte milieuaspecten hebben meer betrekking op de opdrachten van de organisatie. De beheers-controle is indirect (bv. leveranciers en aannemers, effecten van het beleid, planningsbesluiten, subsidies en leningen, investeringen).

Significantiebepaling van de milieuaspecten			
	1	2	n.v.t.
Wet	Wettelijke milieueisen die permanente bewaking vragen	Algemene zorgplicht of geen wetgeving van toepassing	geen bevoegdheid om dit milieuaspect te beïnvloeden
Milieu-impact	Belangrijke bijdrage tot de milieu-impact	Geringe bijdrage tot de milieu-impact	
Kosten	Belangrijke kosten die continue bewaking vragen	Kosten niet beïnvloedbaar of verwaarloosbaar	
Beleid	Aandachtspunt van het milieubeleid of stakeholders	Geen aandachtspunt van milieubeleid of stakeholders	

7.3.1 Directe milieuaspecten

Vanuit haar voorbeeldfunctie als milieumaatschappij beschouwt de VMM alle directe gevolgen voor het milieu met betrekking tot haar kerntaken als significant. Omdat de organisatie zo groot is, namen wij ook de factor mobiliteit mee op. De VMM wil zo haar geloofwaardigheid bij de belanghebbenden versterken.

Gelden als significante directe milieuaspecten: waterverbruik, afvalwater, luchtmissies (gebouwenverwarming, dienstwagens), energie (elektriciteits- en gasverbruik), mobiliteit (woon-werkverkeer personeel, dienstreizen). We verwijzen naar deel 9 Milieuprestaties voor de analyse van deze kernindicatoren.

7.3.2 Indirecte milieuaspecten

De VMM oefent rechtstreeks en onrechtstreeks invloed uit op overheidsinstanties, bedrijven en burgers aan de hand van rapporten, publicaties, samenwerkingsovereenkomsten, Europese campagnes en nog zoveel meer. Ook in haar adviezen over milieuvergunningaanvragen van bedrijven (met betrekking tot luchtkwaliteit, afvalwater en grondwater) streeft de VMM naar een minimale belasting van het milieu. Naast de uitbating van de meetnetten, verspreidt de VMM zoveel mogelijk haar kennis over luchtkwaliteit en waterkwaliteit. De talloze jaarrapporten en detailrapporten zijn een meerwaarde voor lokale bedrijven, lokale besturen en overheidsinstanties die bevoegd zijn voor de controle van de bedrijven en voor de inschatting van de gezondheidsrisico's. Zie: <https://www.vmm.be/publicaties>

Met onze activiteiten en beleidsinstrumenten willen wij in interactie met derden de negatieve impact op het milieu beperken. De VMM besloot om binnen haar milieuzorgsysteem in al haar vestigingen maximaal in te zetten op de doelstelling rond duurzame overheidsopdrachten.

8 DOELSTELLINGEN 2020

De EMAS-doelstellingen werden tot 2020 geformuleerd, omdat dit zowel overeenkomt met bestaande Vlaamse en Europese beleidsintenties als met de looptijd van de vernieuwde beheersovereenkomst van de VMM.

Algemeen:

- Doel: Stapsgewijs uitwerken van een EMAS-milieumanagementsysteem in de overige vestigingen vanaf 2014, met het oog op registratie van alle vestigingen in 2019.
- Doel: Regulariseren van de milieuvergunningen en van de naleving van al de wettelijke milieueisen in de overige vestigingen vanaf 2014
- Doel: Streven naar 100 % duurzame overheidsopdrachten tegen 2020. Dit betekent dat tegen 2020 100 % van de afgesloten overheidsopdrachten in elke VMM-afdeling duurzaam moet verlopen, en dit minstens voor de productgroepen waarvoor criteria bestaan.

Voor de kernindicator water (leidingwater/hemelwater/grondwater)

- Doel: Het gebruik van leidingwater (LW) en grondwater (GW) minimaliseren en de substitutie door regenwater maximaliseren (RW) (best in class). Infiltratie op de eigen domeinen maximaliseren.
- Doel: De VMM behandelt haar afvalwater volgens de opgelegde wettelijke normen en is een trendsetter inzake de behandeling van afvalwater voor de bedrijven en de huishoudens die ze controleert en adviseert.

Voor de kernindicator energie

- Doel: De VMM verlaagt haar primair elektriciteitsverbruik (kWh/vte) met een totaal van 10 % tegen 2020 en met minimum 5 % in elke vestiging, met 2013 als referentiejaar.
- Doel: De VMM verlaagt haar gasverbruik (kWh per m2) met 10 % tegen 2020, met 2013 als referentiejaar.

Voor de kernindicator materialen

- Doel: Het papierverbruik met 50 % reduceren tegen 2020 (kg/vte), met 2011 als referentiejaar.

Voor de indicator mobiliteit

- Doel: Zowel bij dienstverplaatsingen als bij woon-werkvervoer de modal split verbeteren ten opzichte van 2011.
- Doel: De VMM verhoogt het aantal dagen telewerk met 20 % tegen 2020, ten opzichte van 2012.

Voor de kernindicator emissie (lucht)

- Doel: De VMM zal tegen 2020 slechts 60 % dieselwagens hebben, zoals voorgeschreven in het Vlaams Actieplan Lucht.
- Doel: Het aantal kilometers met dienstwagens met 20 % reduceren in 2020 door het rationaliseren van de dienstverplaatsingen en de aankoop van wagens aangedreven met schone technologie.
- Doel: De VMM verlaagt haar broeikasgasemissie (kiloton CO₂-equivalenten) met 30 % tegen 2020 ten opzichte van 2013 door directe emissiereductie.

Voor de kernindicator biodiversiteit

- Doel: De gronden in beheer van de VMM worden beheerd volgens de principes van ecologisch groenbeheer.
- Doel: Bijdragen aan de UN-doelstellingen inzake het tegengaan van het verlies aan biodiversiteit tegen 2020.
- Doel: De VMM voldoet steeds aan het nulgebruik van pesticiden zoals voorzien in het Pesticiden decreet.

Voor de kernindicator afval

- Doel: Het afvalbeheer van VMM-breed optimaliseren tegen eind 2014.
- Doel: De restfractie met 50 % terugdringen tegen 2020, met als referentiejaar 2012. En de PMD-fractie met 10 % terugdringen tegen 2020, met als referentiejaar 2013.

Hoe ziet onze visie op 2030 eruit?

Wij werken toe naar een leefomgeving die de effecten van klimaatverandering het hoofd kan bieden. Die impact kunnen we enkel realiseren als onze inspanningen in lijn zijn met de internationale normen en ambities waartoe Vlaanderen zich engageert, en als we de krachten bundelen met alle betrokkenen (lokaal en bovenlokaal, private en publieke sector). Op basis van accurate data en gerichte kennis zoeken we mee naar innovatieve, efficiënte en duurzame oplossingen om de leefomgeving in Vlaanderen te blijven verbeteren. Daarbij focussen we op de domeinen die onze missie aangeeft: water, lucht en klimaat.

De VMM is jouw oplossingsgerichte partner voor een klimaatbestendige leefomgeving.

In 2020 heeft de VMM een strategisch kader uitgewerkt. Dit zet de concrete richting uit voor de VMM in de komende jaren. Aan de hand van vijf dimensies geven we invulling aan onze strategische doelstellingen.

Viijf dimensies:

1. Impact komt eerst
2. Samenwerking brengt ons verder
3. Interne processen maken mogelijk
4. Innovatie houdt ons scherp
5. Duurzaamheid in woord en daad

Strategische doelstellingen:

- SD1: De VMM inventariseert, modelleert of meet gericht op een innovatieve, betrouwbare, fijnmazige manier in functie van maatschappelijke noden.
- SD2: De VMM stuurt vanuit haar missie de beleidsontwikkeling in het beleidsdomein omgeving aan, neemt initiatief om andere beleidsdomeinen te responsabiliseren. De VMM zet daarvoor in op partnernetwerken op basis van een gedeelde visie en doelstellingenkader.
- SD3: De VMM beschikt over een dienstencatalogus waarin de diensten zijn afgelijnd in het kader van haar publieke opdracht en de diensten zijn aangegeven waarvoor en onder welke voorwaarden derden een beroep kunnen doen op de VMM (zie ook samenwerking met partners).

[illegible]

- SD4: De VMM werkt gebiedsgericht samen met partners aan het afstemmen, inplannen en opvolgen van de nodige maatregelen, projecten en acties (zie ook samenwerking met partners).
- SD5: De VMM verhoogt haar wendbaarheid én efficiëntie zodat er ruimte ontstaat ten behoeve van organisatiebrede projecten die inspelen op maatschappelijke uitdagingen, innovatiekansen en lange termijn experimenten.
- SD6: De VMM heeft tevreden en betrokken medewerkers die de nieuwe visie uitdragen en toepassen.
- SD7: De VMM bepaalt op participatieve wijze de doelstellingen voor alle betrokkenen, responsabiliseert voor de uitvoering, evalueert de resultaten, zoekt naar en werkt samen aan optimalisaties.
- SD8: De VMM bewaakt dat de maatschappelijke middelen, toegekend aan de verschillende spelers in de waterketen, op een efficiënte en effectieve manier worden aangewend zodat de waterfactuur fair en betaalbaar blijft.
- SD9: De VMM onderneemt en faciliteert initiatieven die innovatie bevorderen, inclusief circulaire en digitale toepassingen.
- SD10: De VMM is een maatschappelijke verantwoorde organisatie die een voorbeeldrol opneemt inzake milieuprestaties ten aanzien van andere overheden, bedrijven en burgers.

Als maatschappelijke verantwoorde organisatie:

- Is de VMM EMAS-geregistreerd voor alle locaties;
- Zet VMM jaarlijks een stap richting klimaatneutraliteit;
- Zet VMM jaarlijks een stap richting 100% circulariteit;
- Streeft de VMM naar maximale invulling als sociale werkgever (zoals vastgelegd door de Vlaamse overheid);
- Wil de VMM maximaal bijdragen aan de SDG's en koopt de VMM 100% duurzaam aan.

9 MILIEUPRESTATIES

Om onze milieuprestaties te evalueren, hebben we bij de opstart de VMM-milieumonitor ontwikkeld. Door middel van een set van meetbare indicatoren gaan wij na in hoeverre wij onze doelstellingen bereiken. Het gaat onder meer om de kernindicatoren bepaald door de EMAS-verordening³ en verplichte metingen op basis van wettelijke bepalingen en voorschriften.

De milieuprestaties in dit hoofdstuk bevatten de cijfergegevens van bij het begin van de metingen tot en met 2020. Bij de gedetailleerde opsplitsing van de milieuprestaties per locatie vindt u in de voorlaatste kolom een overzicht van de besparing van 2020 ten opzichte van het referentiejaar. In de laatste kolom vindt u het overzicht van de besparing van het laatste jaar 2019-2020. Voor de meeste indicatoren heeft de coronacrisis en het verplichte thuiswerken een grote impact gehad op de cijfers. We vermelden de acties en mogelijke knelpunten van 2020 en relevante aspecten van begin 2021. Voor een overzicht van de acties die genomen zijn van 2011 tot en met 2019 verwijzen we u graag naar de milieuverklaringen van voorbije jaren. U kunt deze raadplegen via www.vmm.be/publicaties. In **bijlage 3** van deze milieuverklaring vindt u de operationele doelstellingen.

Elk jaar proberen we de methodes en metingen te verbeteren. Er wordt gewerkt met de beschikbare VTE's gedurende het volledige jaar in plaats van op het einde van het jaar. Alle personeelsleden werden vanaf datajaar 2017 toegewezen aan een locatie en worden dus meegenomen in de cijfers. Door gebruik te maken van het onlineplatform 'e-sight' kan meer detailinfo worden opgevraagd voor water, gas en elektriciteit. Hierdoor kunnen bijvoorbeeld het verbruik van de datacenters en de opbrengst van zonnepanelen eenvoudig afzonderlijk worden gerapporteerd. De omrekeningsfactoren voor de milieumonitor vindt u terug in **bijlage 4**.

Water

Energie

Mobiliteit

Emissies

Biodiversiteit

Materialen

Afval

Duurzame overheidsopdrachten

---

³ Energie-efficiëntie, Materiaal-efficiëntie, Water, Afval, Biodiversiteit en Emissies

9.1 Water

VMM doelstelling 2020

- Het gebruik van leidingwater (LW) en grondwater (GW) minimaliseren en de substitutie door regenwater maximaliseren (RW) (best in class).
- Infiltratie op de eigen domeinen maximaliseren.

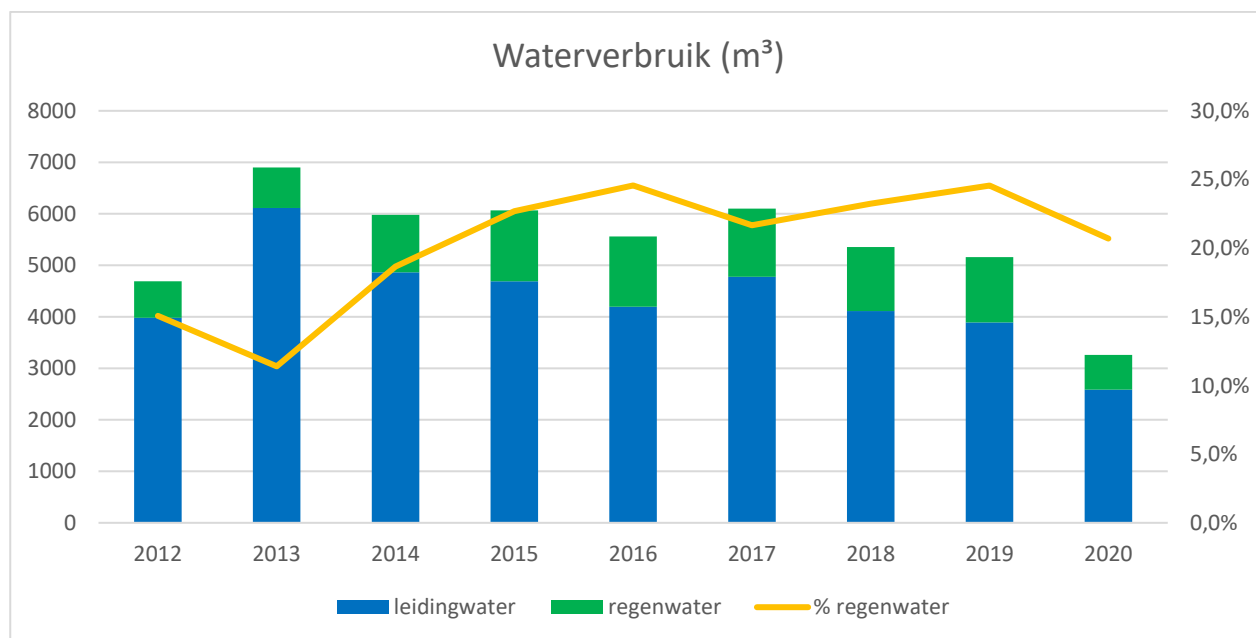
In al onze vestigingen streven wij naar het maximaal inschakelen van regenwater in het watercircuit van de gebouwen. In onze interne en externe communicatie sensibiliseren wij voor rationeel watergebruik.

Het waterverbruik in 2020:

- bedraagt 3 261 m³ of 4,5 m³/VTE;
- daalde met 62 % per VTE ten opzichte van 2013;
- bestond voor 20,7 % uit regenwater of 675 m³ of 0,9 m³/VTE.

De sectorale EMAS-benchmark voor kantoorgebouwen bedraagt 6,4 m³/VTE per jaar. Voor de kantoorgebouwen in eigen beheer (zonder labo of andere activiteiten) scoort de VMM beter.

Figuur 1: Totale waterverbruik in m³

Locatie	2012	2013	2017	2018	2019	2020	2013-20	2019-20
Aalst	5,1	5,1	5,0	5,2	5,3	2,3	-55,4%	-57,3%
Antwerpen - PIH	14,5	13,5	13,0	11,3	11,3	8,8	-34,9%	-22,2%
Antwerpen - VAC			5,8	5,5	4,9	3,7		-24,2%
Brussel - Ferraris			10,9	12,0	10,5	6,3		-39,8%
Gent - LAK		17,0	18,7	13,9	14,5	10,9		-25,0%
Hasselt	4,1	4,4	3,2	3,5	3,1	2,0	-55,6%	-38,0%
Herentals	5,5	4,7	3,6	4,4	3,8	2,7	-44,2%	-29,6%
Leuven - CBG			2,5	3,7	2,5	1,0		-60,0%
Leuven - VAC			8,9	6,2	4,8	2,4		-49,8%
Mechelen - OVAM		8,9	15,5	12,5	9,5	7,2	-19,3%	-24,5%
Merelbeke			3,3	4,9	3,5	1,7		-52,6%
Nieuwpoort					0,7	0,6		-13,7%
Oostende - Administratie	6,1	5,8	5,7	5,0	4,7	2,7	-53,3%	-42,1%
Oostende - Onderhoudsdienst		6,9	6,9	7,7	8,6	13,5	94,6%	56,6%
Erembodegem	11,4	7,2						
Oostende - Labo	84,0	92,8						
VMM - Totaal	8,5	11,9	8,6	7,7	7,3	4,5	-62,0%	-37,5%

- Sommige locaties zijn niet in eigendom van VMM. In dat geval wordt er gewerkt met een verdeelsleutel. De maatregelen die VMM kan nemen zijn beperkt en ook niet direct zichtbaar.
- In **Hasselt** was een watermeter defect in december 2020. Dit werd hersteld in februari 2021. Het gebruik van regenwater is er technisch niet haalbaar.
- In **Oostende onderhoudsdienst** is een toilet blijven doorlopen na een defect in juni. Dit werd dadelijk hersteld na het incident.

- **Antwerpen PIH, Aalst en Gent LAK** namen in 2020 een waterkoelingstoestellen in gebruik. Hierdoor zal er mogelijks een stijging in het waterverbruik zijn, maar dan wel in positieve zin. Als veel collega's water van het toestel drinken, zullen er minder andere dranken en flessenwater genuttigd worden. Voor het produceren van frisdrank is bv. veel meer water nodig dan voor de inhoud van het flesje (verborgen impact).
- Er wordt ook een stijging in het waterverbruik verwacht door het plaatsen van koffieautomaten in **Aalst, Hasselt en Antwerpen PIH**.

9.2 Energie

9.2.1 Elektriciteitsverbruik

Milieudoelstelling 2020 elektriciteit

- De VMM verlaagt haar primair elektriciteitsverbruik (kWh/VTE) met een totaal van 10% tegen 2020 en met minimum van 5% in elke vestiging, ten opzichte van 2013.

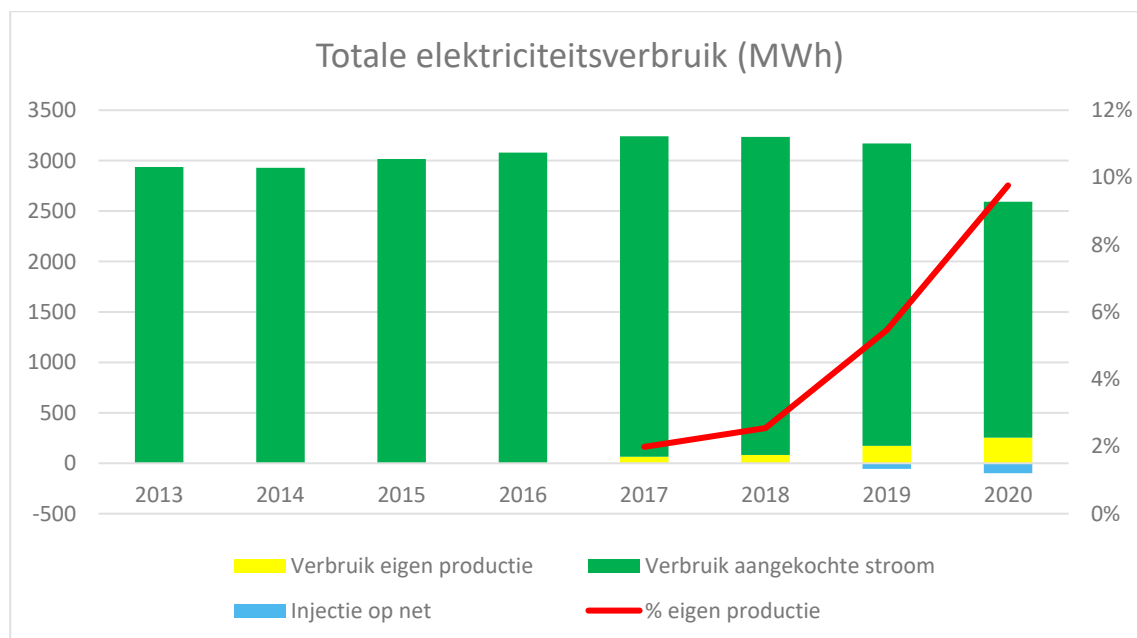
Het elektriciteitsverbruik:

- daalde met 30% per VTE tussen 2013 en 2020 van 5113 kWh naar 3580 kWh per VTE;
- daalde in 2020 met 19% ten opzichte van 2019.

De eigen opgewekte elektriciteit:

- steeg met 447% tussen 2017 en 2020;
- staat in voor 9,8% van het totale verbruik;
- bedroeg 352 215 kWh in 2020, hiervan werd 253 042 kWh onmiddellijk zelf verbruikt;
- werd niet volledig gebruikt, bijna 100 000 kWh werd op het net geplaatst.

Figuur 2: Totale elektriciteitsverbruik en aandeel eigen opgewekte elektriciteit

Tabel 2: Eigen productie per locatie (in kWh)

Locaties	2017	2018	2019	2020	2017-2020	2019-20
Aalst	10048	18599	80262	153387	1427%	91%
Brussel - Ferraris				559		
Gent - LAK	45976	55629	58582	58984	28%	1%
Leuven - CBG	3733	4094	3938	4156	11%	6%
Leuven - VAC	4674	4043	4151	3929	-16%	-5%
Nieuwpoort				37347		
Oostende - Administratie			81994	93853		14%
VMM - Totaal	64430	82365	228927	352215	447%	54%

Tabel 3: Totale elektriciteitsverbruik (incl. verbruik eigen productie) per locatie (in kWh/VTE)

Locatie	2013	2017	2018	2019	2020	2013-20	2019-20
Aalst	4651	1127	1114	1026	781		-24%
Antwerpen - PIH	4009	3023	2878	2772	2626	-34%	-5%
Antwerpen - VAC		1977	1700	1678	1543		-8%
Brussel - Ferraris		2501	2795	2558	1931		-24%
Datacenter		693	632	592	661		12%
Erembodegem	1414						
Gent - LAK	13999	14107	14962	15705	15213	9%	-3%
Hasselt	1423	1197	1290	1124	904	-36%	-20%
Herentals	1333	854	855	889	688	-48%	-23%
Leuven - CBG		4755	4450	3916	2335		-40%
Leuven - VAC		3362	2465	2230	1794		-20%
Mechelen - OVAM	1866	4587	5184	3714	3577	92%	-4%
Merelbeke		393	428	440	381		-13%
Nieuwpoort		9698	7063	3631	6444		77%
Oostende - Administratie	1039	1099	1007	1003	843	-19%	-16%
Oostende - Labo	3948						
Oostende - Onderhoudsdienst	150	113	121	136	159	6%	17%
VMM - Totaal	5113	4465	4512	4426	3580	-30%	-19%

- Van sommige locaties, zoals **Antwerpen PIH**, is VMM geen eigenaar van het gebouw. De maatregelen die ze kunnen nemen zijn beperkt en ook niet meteen zichtbaar aangezien er wordt gewerkt met een verdeelsleutel.

- In het **LAK Gent** is de beperkte daling van het elektriciteitsverbruik te wijten aan volgende factoren:

- het extra opladen van de elektrische wagens;
- het extra ventileren + koelen en verwarmen via WP/KM (i.k.v. corona).
- Het aantal koelgraaduren is hoger dan in 2019 (koeling van servers, labo's + kantoorvleugel),
- De servers zijn ingeschakeld in het geheel van het VMM-datacenter. Het verbruik van het datacenter is hoger dan in 2019 dus zorgt dit ook voor extra koeling van de servers.
- Door de warmteterugwinning op de LG labo's werd er toch nog een besparing gerealiseerd op elektriciteitsverbruik WPn/KM labos.

In **Aalst** is de stijging mogelijk te wijten aan de volgende factoren:

- Toename van het elektriciteitsverbruik van het datacenter;
- Het opladen van elektrische wagens,
- koffie- en waterautomaten,
- extra ventileren en meer verwarmen (i.k.v. corona),
- het aantal koelgraaduren is hoger dan in 2019 (servergebouw, nachtkoeling Dr De Moor).

- in **VAC Antwerpen** waren er comfortklachten waardoor er een vroegere opstart van de verwarming en luchtgroepen nodig was op maandag en dinsdag. Dit zorgt voor een langere looptijd per dag van 30 min.

- Er zijn drie storageboxen bijgeplaatst.
- De firewalls zijn vervangen.
- Er werd verder ingezet op de vervanging van oudere switchen.
- Een gezamenlijk internet werd uitgerold.
- De bandbreedte werd verhoogd.

In 2020 werd gestart met de ontubbeling van het datacenter in Aalst en het datacenter van Gent als volwaardige back-up in te richten. Dit zal in de cijfers van 2021 nog meer uitgesproken zijn. In Aalst zal er in 2021 een vermindering optreden van 20%, wat dan weer de cijfers van Gent zal doen stijgen.

- In 2019 daalde het verbruik in Nieuwpoort sterk en steeg opnieuw in 2020, de afwijkende waarde van 2019 is waarschijnlijk niet correct.

- Gekoelde frisdrankautomaten werden verwijderd in **Aalst en Gent LAK**.

Vlaamse Milieumaatschappij (2021), Milieuverklaring 2021 – Gegevens 2020

9.2.2 Gasverbruik

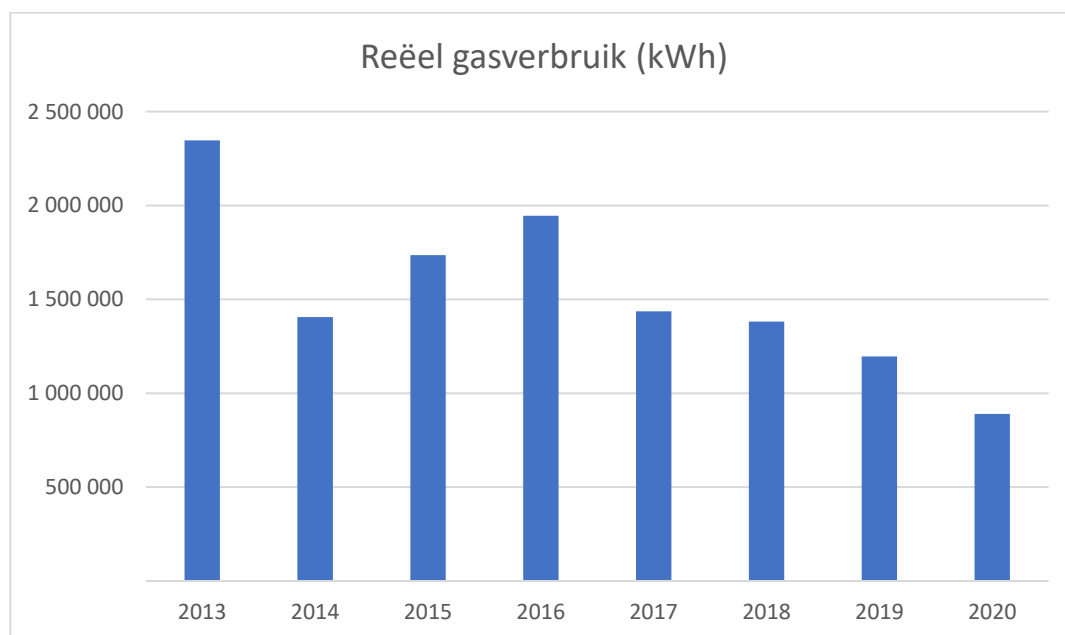
Milieudoelstelling gasverbruik

- De VMM verlaagt haar gasverbruik (kWh per m²) tegen 2020 met 10%, ten opzichte van 2013.

Het gasverbruik:

- daalde tussen 2013 en 2020 met 64% tot 43 kWh/m²;
- haalde de doelstelling tegen 2020 ruimschoots;
- kende een sterke daling in Oostende – Administratie door de aansluiting op het warmtenet in 2019. *Deze warmte is afkomstig van de afvalverbrandingsoven in de buurt. In 2019 werd hier voor 66943 kWh aan warmte afgenomen of 22,9 kWh/m², in 2020 was dit 165 120 kWh of 57 kWh/m².*

Figuur 3: Totale reële gasverbruik in kWh

Locatie	2012	2013	2017	2018	2019	2020	2013-20	2019-20
Aalst	86	97	68	69	60	54	-45%	-11%
Antwerpen - PIH	358	345	282	314	317	316	-9%	-0,4%
Antwerpen - VAC			38	20	20	20		3%
Brussel - Ferraris			102	42	41	34		-18%
Gent - LAK	121	145	28	32	27	12	-92%	-56%
Hasselt	75	79	86	86	79	68	-14%	-14%
Herentals	103	98	93	96	85	73	-26%	-14%
Leuven - VAC			43	27	18	10		-46%
Mechelen - OVAM	69	85	81	109	114	88	4%	-23%
Merelbeke			20	31	24	12		-51%
Oostende - Administratie	81	72	77	78	48	5	-93%	-90%
Oostende - Onderhoudsdienst		69	48	48	48	48	-32%	0%
Erembodegem	172	114	29					
VMM - Totaal	115,4	117,7	62,3	66,3	57,4	42,7	-64%	-26%

- In **Aalst** zijn er nog mogelijkheden tot verbetering maar wegens een kosten-batenanalyse is het momenteel niet interessant om deze werken te laten uitvoeren. Het gaat over de koppeling van de vloerverwarming pastoriegebouw met GBS, het vervangen van circulatoren HVAC, enz...
- Sommige locaties, zoals Antwerpen VAC, zijn niet in eigendom van VMM. De maatregelen die VMM kan nemen zijn beperkt. Er wordt gewerkt met een verdeelsleutel.

- In **Aalst** werd in 2020 een nieuwe luchtgroep geplaatst voor ventilatie van de kantoren en vergaderzalen op de 3e verdieping van de Gasthuisstraat. Er is weinig meerverbruik ondanks extra ventilatie. De sturing van de vloerverwarming op de tweede verdieping in het pastoriegebouw werd gefinetuned. Dit zal zorgen voor minder verbruik.
- In het **LAK Gent** werd de HVAC van de laboratoriumvleugel in 2019 voorzien van energierterugwinning. Hierdoor moet er minder verwarmd of gekoeld worden. In 2020 is er duidelijk minder gasverbruik dan in 2019 omwille van deze warmterecuperatie op de LG labo's (volledig jaar). Er is minder bevochtiging nodig van de ventilatielucht in de kantoren en er wordt meer gebruik gemaakt van de restwarmte van de WP'n (extra programmering in GBS eind 2020).
- In **Hasselt** werd de sturing van de boiler aangepast i.k.v. het beheersplan legionella waardoor er een meerverbruik gas werd verwacht doch op heden blijft dit beperkt.
- **Oostende administratie** kreeg een volledig jaar verwarming via het warmtenet, met enkele onderbrekingen aangezien VMM restklant is. Het warmtenet wordt gevoed met warmte uit de naburige verbrandingsoven. De gasketels van de stookinstallatie zullen slechts nog uitzonderlijk gebruikt worden zoals bv bij het onderhoud van het warmtenet, pannes aan het warmtenet, enz...
- In **VAC Leuven** werd de ketelsturing en de werking van de luchtgroepen aangepast.
- In **VAC Antwerpen** zorgt de vroegere opstart van de verwarming en de luchtgroepen voor een langere looptijd per dag van 30 minuten.
- In **Brussel Ferraris** werden ventilo-convectoren in niet bezette ruimtes uitgeschakeld.
- In **Mechelen – OVAM** werd de verwarming aangepast in de lokalen die niet gebruikt werden.

9.3 Mobiliteit

Milieudoelstellingen mobiliteit

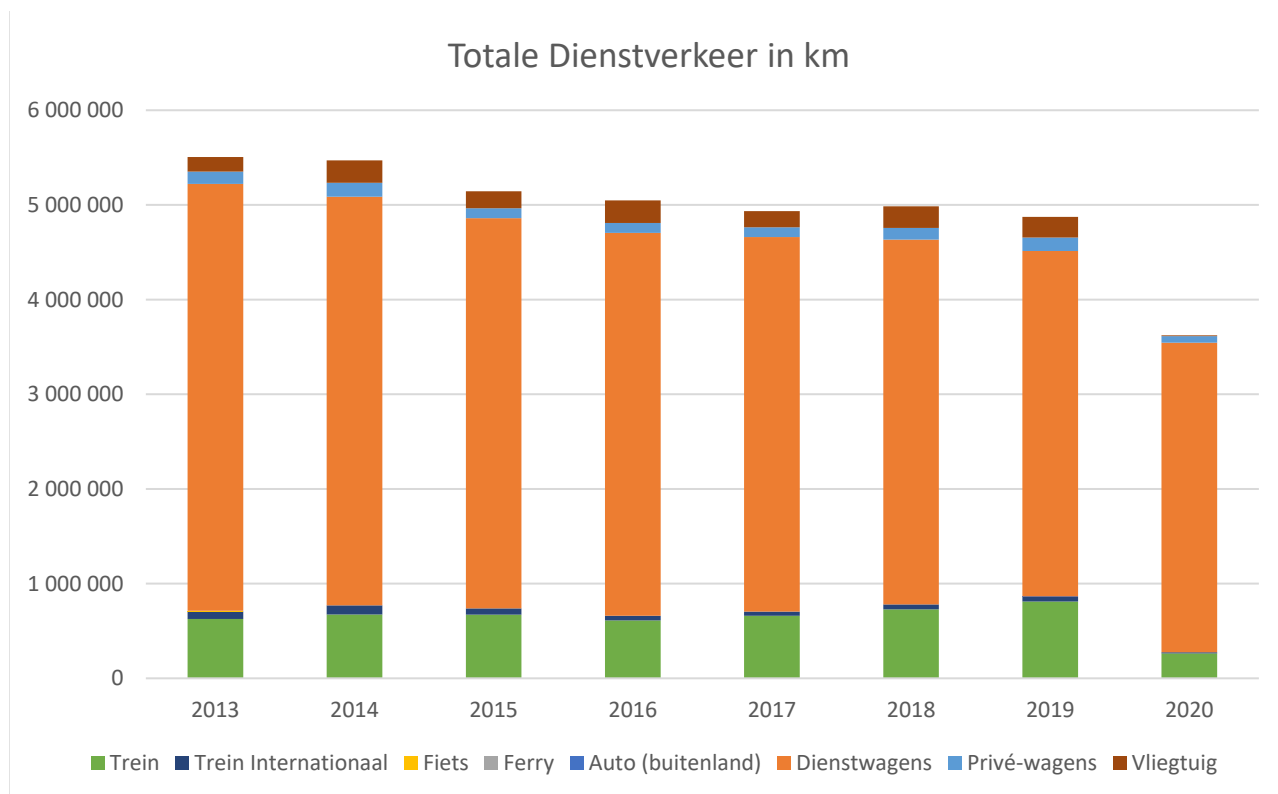
- Zowel bij dienstverplaatsingen als bij woon-werkvervoer de modal split verbeteren. De modal split betekent de overschakeling van individueel vervoer naar gemeenschappelijke vervoerswijzen.
- De VMM verhoogt het aantal dagen telewerk tegen 2020 met 20 %, ten opzichte van 2012.

De VMM promoot duurzame mobiliteit bij haar personeelsleden, zowel voor dienstreizen als voor woon-werkverkeer. Duurzame mobiliteit betekent voorrang voor voetgangers (Stappers), fietsers (Trappers) en collectief vervoer (Openbaar vervoer, carpooling). Pas daarna komt Privévervoer. Dat is het zogenaamde STOP-principe. Uiteraard heeft de ligging van een locatie een grote impact op het mobiliteitsgedrag.

9.3.1 Dienstreizen bij de VMM

Onderstaande figuur geeft de mobiliteit tijdens diensturen of dienstverplaatsingen weer voor de hele VMM, uitgedrukt in personenkilometers.

Figuur 4: Personenkilometers dienstverplaatsingen VMM

Voor de dienstreizen zijn er onderstaande vaststellingen:

- De dienstreizen bij VMM daalden met 34% tussen 2013 en 2020.
- Door de Coronamaatregelen was er een daling met 26% in 2020 t.o.v. 2019.
- Doordat er weinig dienstreizen waren zowel in Vlaanderen als naar het buitenland daalde het aantal kilometers met de trein, vliegtuig en privéwagen enorm sterk, ook het aantal ritten met bluebike daalde sterk.
- Het aantal kilometers met de dienstwagens daalde met 10 %.
- In 2020 waren 7,6% van de verplaatsingen duurzaam.

Tabel 5: Aantal kilometer dienstverkeer naar modus

Type	2013	2017	2018	2019	2020	2013-20	2019-20
Auto (buitenland)				3 957			
Dienstwagens	4 508 025	3 955 007	3 852 754	3 647 811	3 269 197	-27%	-10%
Ferry			40	872			
Fiets	4 910						
Privé-wagens	131 368	104 428	122 937	141 941	69 828	-47%	-51%
Trein	626 327	660 362	728 358	810 551	263 246	-58%	-68%
Trein Internationaal	82 002	44 591	52 251	50 438	12 616	-85%	-75%
Vliegtuig	154 044	170 668	228 924	218 704	7 045	-95%	-97%
VMM totaal	5 506 676	4 935 056	4 985 264	4 874 274	3 621 932	-34%	-26%
Aandeel duurzaam	13,0%	14,3%	15,7%	17,7%	7,6%	-41%	-57%

Tabel 6: Aantal kilometer dienstverkeer naar locatie

Locatie	2013	2017	2018	2019	2020	2013-20	2019-20
Aalst	567 835	632 203	710 036	692 061	305 401	-46%	-56%
Antwerpen - PIH	219 048	183 485	229 309	213 694	206 224	-6%	-3%
Antwerpen - VAC	163 836	153 968	156 744	125 251	107 518	-34%	-14%
AOW rattenvangers	1 544 130	1 290 478	1 238 939	1 174 553	1 100 360	-29%	-6%
Brussel - Ferraris	273 763	218 543	174 542	196 616	73 359	-73%	-63%
Brussel - IRCEL	60 317	37 017	42 449	28 027	2 830	-95%	-90%
Erembodegem	89 217	52 944					
Gent - LAK	662 443	618 309	597 087	658 334	528 548	-20%	-20%
Hasselt	405 476	295 433	288 123	295 757	316074	-22%	7%
Herentals	267 962	287 035	266 185	266 240	244328	-9%	-8%
Leuven - CBG	165 212	185 748	223 614	223 460	160 118	-3%	-28%
Leuven - VAC	289 460	293 954	301 095	305 850	201 926	-30%	-34%
Lummen			35 426	11 586			
Mechelen - OVAM	85 871	58 502	60 724	72 296	17 809	-79%	-75%
Merelbeke			8 871	8 212	17 947		119%
Nieuwpoort			7 832	9 566	5 498		-43%
Oostende - Administratie	642 514	578 046	594 107	554 300	315 845	-51%	-43%
Oostende - Onderhoudsdienst	69 593	49 391	45 859	37 496	18 147	-74%	-52%
Thuis			4 322	976			
VMM totaal	5 506 676	4 935 056	4 985 264	4 874 274	3 621 932	-34%	-26%

////////////////////

Tabel 7: Aantal Bluebikeritten per locatie

Locatie	2016	2017	2018	2019	2020	2016-20	2019-20
Aalst	98	65	118	105	21	-79%	-80%
Antwerpen - PIH	5		6	16	1	-80%	-94%
Antwerpen - VAC	6	9	22	11	3	-50%	-73%
Brussel - Ferraris	29	48	49	29	4	-86%	-86%
Brussel - IRCEL	16	25	69	35	14	-13%	-60%
Erembodegem		1					
Gent - LAK	10	8	14	36	11	10%	-69%
Hasselt	1	9	4	2	1	0%	-50%
Herentals	67	69	54	71	24	-64%	-66%
Leuven - CBG			1	4	2		-50%
Leuven - VAC	89	81	94	113	15	-83%	-87%
Mechelen - OVAM	3	2	1	16	1	-67%	-94%
Oostende - Administratie	40	68	50	58	21	-48%	-64%
Totaal	364	385	482	496	118	-68%	-76%

Knelpunten dienstverkeer

- **Antwerpen-PIH:** De treinverbinding Antwerpen-Aalst is niet de meest vlotte verbinding en de overstap wordt ook vaak gemist. Hierdoor is de trein niet voor iedereen een aantrekkelijke optie.
- Het **LAK Gent** heeft een vrij uitgestrekt ambtsgebied en moest de opstart van een aantal grote werven zeer nauwgezet opvolgen, o.a. de werf van het totaalplan op de Marke, de inrichting van de Kalkenvaart en Avrijevaart. De locatie en aard van dergelijke werven heeft een invloed op de verplaatsingen. Dat schommelt van jaar tot jaar. Voor de gebiedsbeheerders is het aantal kilometers sterk schommelend en afhankelijk van de omstandigheden. Werken zoals schouwen en opvolgen van het onderhoud zijn standaard en vrij stabiel in het aantal kilometers, maar dit werk wordt afgewisseld met klachten, interventies, calamiteiten, etc. Ook de droogte vergde opvolging op het terrein.

Acties dienstverkeer

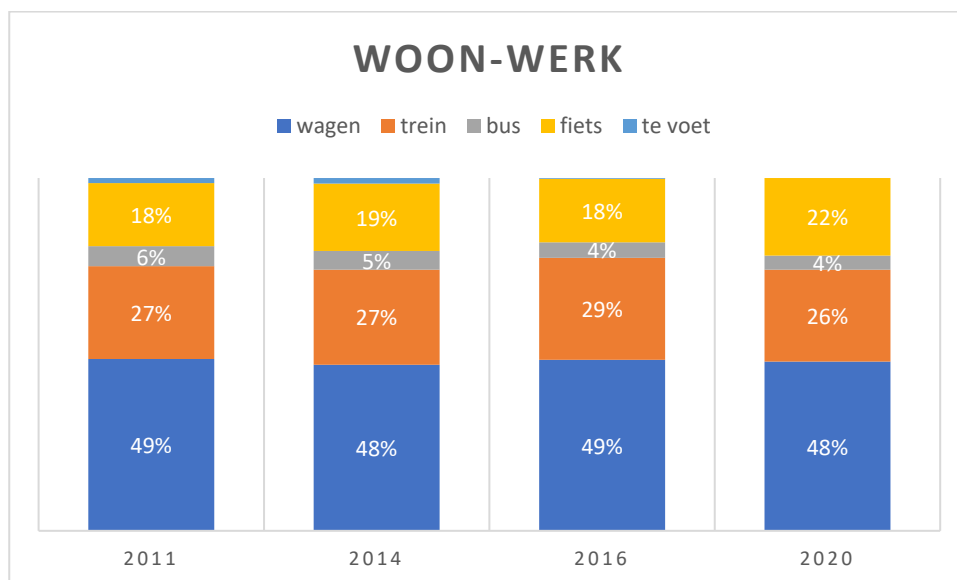
- In **Antwerpen-PIH** wordt de bandenspanning van de dienstfietsen periodiek gecontroleerd om de dienstfiets aantrekkelijker te maken. Er wordt gewerkt aan een beslissingsboom voor dienstverplaatsingen.
- De **rattenvangers van de Afdeling Operationeel Waterbeheer (AOW)**, Merelbeke en Nieuwpoort, controleren de bandenspanning van de wagens frequent. Zware terreinwagens zijn verleden tijd. De rattenvallen hebben kooizenders gekregen, zodat er minder ritten nodig zijn om de vallen te controleren. Het gebruik van een fiets wordt eveneens onderzocht voor terreinwerk.
- **Omschakeling naar elektrische wagens:**
  - **Antwerpen PIH:** 1 dieselwagen werd vervangen door 1 elektrische wagen.
  - **Aalst:** 1 dieselwagen werd vervangen door 1 elektrische wagen.
  - **Gent LAK:** vervanging van 1 diesel- en 2 benzine dienst- en poolwagens door 3 elektrische wagens.
  - **Herentals:** 1 dieselwagen werd vervangen door 1 elektrische wagen.
  - **Leuven VAC:** 2 dieselwagens werden vervangen door 2 elektrische wagens.
  - **Oostende administratie:** 1dieselwagen werd vervangen door 1 elektrische wagen. Er zijn slechts 3 poolwagens meer waaronder een hybride en een elektrische wagen.
  - **Oostende onderhoudsdienst:** 1 diesel- en 1 benzinewagen werden vervangen door 2 elektrische wagens.

9.3.2 Woon-werkverkeer bij de VMM

De VMM moedigt milieuvriendelijk woon-werkverkeer aan. De personeelsleden krijgen abonnementen voor trein, metro en/of bus volledig terugbetaald. Wie met de fiets naar het werk komt, ontvangt een fietsvergoeding. In al de locaties staan douches ter beschikking. De EMAS-benchmark voor het aandeel duurzaam woon-werkverkeer bedraagt 91 %. De EMAS-benchmarkgroep is samengesteld uit overheidsbedrijven met locatie in Brussel, die allemaal dicht bij het netwerk openbaar vervoer gelegen zijn. In 2011⁴, 2014⁵ en 2016 werd het VMM-personeel bevraagd naar hun verplaatsingsgedrag.

Een extern bureau heeft in 2020 de data rond woon-werkverkeer en dienstverplaatsingen in kaart gebracht op basis van geregistreerde data en enquêtes. Vanaf 2021 zullen er diverse initiatieven worden genomen om verder in te zetten op een modal shift.

Figuur 5: Aandeel vervoerswijzen in het woon-werkverkeer voor de hele VMM (2011-2020).

⁴ 2011: Aalst; Antwerpen – PIH; Erembodegem; Gent – LAK; Hasselt; Herentals; Mechelen; Oostende – administratie en Oostende Onderhoudsdienst

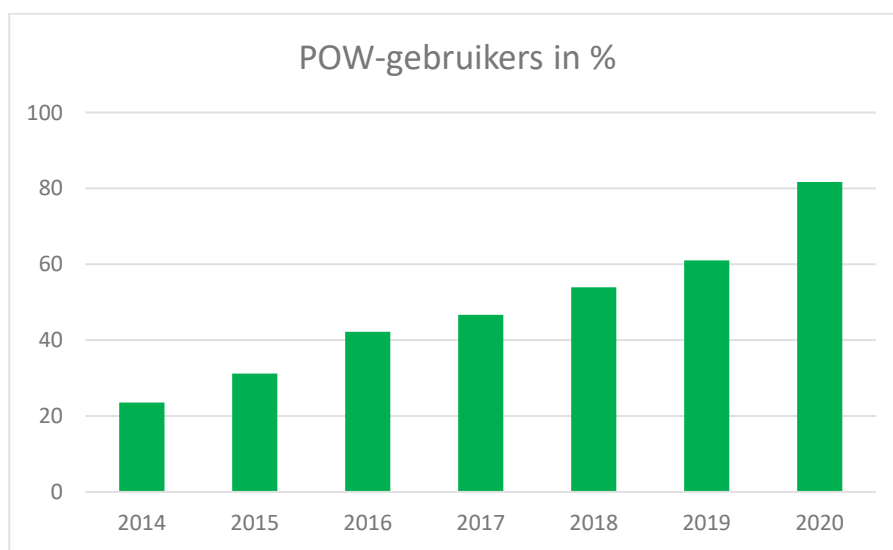
⁵ 2014: locaties 2011 + Antwerpen – VAC; Leuven – VAC; Oostende Labo

9.3.3 Telewerken of Plaatsafhankelijk werken bij de VMM

Telewerken of plaatsafhankelijk werken:

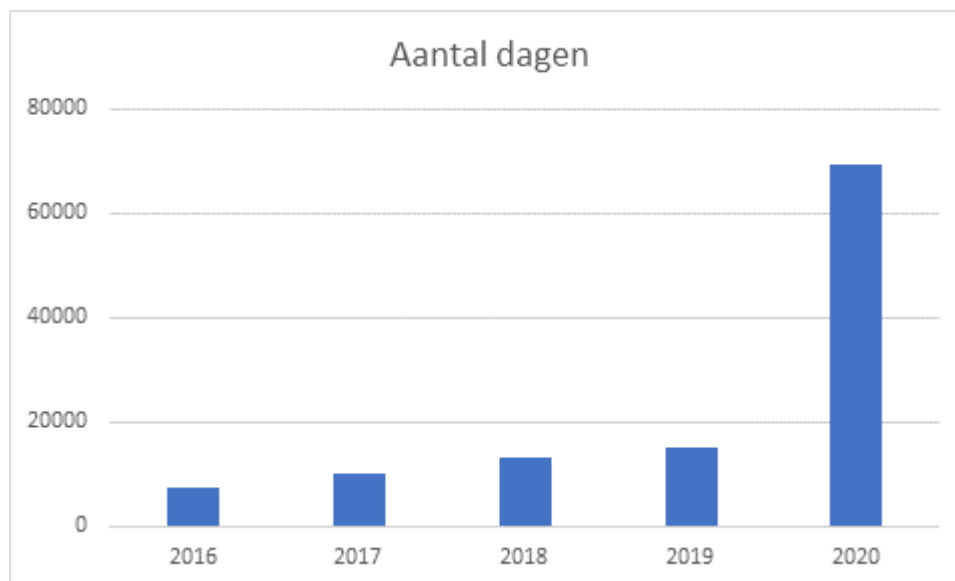
- Het aantal personeelsleden dat plaatsafhankelijk werkte verviervoudigde ten opzichte van 2014, in 2020 werkten 81% van de personeelsleden plaatsafhankelijk.
- Het aantal dagen dat er plaatsafhankelijk werd gewerkt steeg⁶ van 7190 in 2016 naar 69 306 in 2020. Door de Coronamaatregelen was het merendeel van de personeelsleden verplicht om thuis te werken.
- De verhoging van het aantal dagen telewerken met 20% tegen 2020, werd dan ook al in 2016 gehaald.

Figuur 6: POW-gebruikers in %

⁶ De data zijn berekend op basis van geregistreerde gegevens in 'Vlimpers' (online HR Management-systeem van de Vlaamse Overheid). Indien thuiswerk niet wordt aangevraagd, wordt dit niet opgenomen in de telling, waardoor dit cijfer een onderschatting is van de werkelijkheid.

Figuur 7: Aantal dagen plaatsonafhankelijk werken

Acties woon-werkverkeer

- In **alle vestigingen** vindt jaarlijks een mobiliteitsontbijt plaats om te vieren dat we met zijn allen zo vaak op een duurzame manier naar het werk komen. In 2020 kon dit uitzonderlijk niet doorgaan wegens Corona.
- In **Aalst** werd een testperiode ingevoerd om de parking toegankelijk te maken voor fietsers. De ervaringen waren positief. De parking werd in 2020 aangepast zodat de stallingscapaciteit voor fietsen kan uitgebreid worden.
- In oktober 2020 nam **Oostende** deel aan de woon-werkcampagne “de testkaravaan komt eraan!”. Dit is een initiatief van de Provinciebesturen waarbij personeelsleden gedurende 3 weken een duurzaam vervoermiddel gratis kunnen testen voor de rit van en naar het werk.

Principiële goedkeuring voor fietsleasing

De Vlaamse Regering gaf op 11 december 2020 haar principiële goedkeuring aan een besluit waarbij personeelsleden van de Vlaamse overheid vrijblijvend de mogelijkheid krijgen om een fiets te leasen. Dat zal kunnen door een gedeelte of het geheel van de bruto eindejaarstoelage en/of maximaal 11 jaarlijkse vakantiedagen in te zetten. Het dossier moet nog met de vakbonden onderhandeld worden en er moet nog een externe dienstverlener aangeduid worden. Na definitieve goedkeuring door de Vlaamse Regering en publicatie van het besluit in het Belgisch Staatsblad kan de regeling in werking treden.

9.4 Emissies

Emissies naar de lucht omvatten de directe emissies van CO₂, NO_x en fijn stof (PM_{2,5}) door gebouwenverwarming (verbranding aardgas) en het gebruik van dienstwagens toegewezen aan de locatie. Gebouwenverwarming veroorzaakt in vergelijking met het gebruik van dienstwagens een beperkte emissie van NO_x en fijn stof (PM_{2,5}). De gebouwgebonden emissies zijn berekend op basis van het gasverbruik vermenigvuldigd met emissiefactoren zoals toegepast door de Emissie-Inventaris Lucht van de VMM. De stookinstallaties in de vestigingen worden regelmatig onderhouden en beantwoorden aan de wettelijke normen.

In het rapport⁷ 'Benchmarking EMAS-Netwerk 2011-2012' ligt de gemiddelde gebouwgebonden CO₂-emissie op 2,15 ton CO₂/VTE. Er is een vrij groot verschil in score, afhankelijk van de hoeveelheid groene stroom die de bedrijven afnemen. Aangezien de VMM 100 % groene stroom verbruikt, hebben wij ter vergelijking de cijfers van de bedrijven uit de benchmark genomen die ook 100 % groene stroom afnemen. Zo komen we tot een EMAS-benchmark van 1,98 ton CO₂/VTE.

	CO ₂ -emissie gebouwen (ton CO ₂ /vte)
EMAS groep 1	1,98

Tabel 6: Referentiecijfers CO₂-emissie gebouwen (EMAS-benchmark) voor milieumetingen op jaarbasis

VMM overkoepelende Milieudoelstelling emissies

De VMM

- zal tegen 2020 slechts 60 % dieselwagens hebben, zoals voorgeschreven in het Vlaams Actieplan Lucht;
- zal het aantal gereden kilometers met dienstwagens in 2020 met 20 % reduceren ten opzichte van 2012 door het rationaliseren van de dienstverplaatsingen en de aankoop van wagens aangedreven met schone technologie;
- verlaagt haar broeikasgasemissie (ton CO₂-equivalenten) tegen 2020 met 30 % ten opzichte van 2013, door directe emissiereductie.

9.4.1 Dienstwagens

Het aantal dienstwagens in gebruik kent een dalend verloop:

- Het aantal wagens daalde van 2012 van 308 naar 240 in 2020.
- Het aantal dieselwagens daalde van 296 in 2013 naar 101 in 2020, of 42 % van het wagenpark. Het doel om tegen 2020 minder dan 50% dieselwagens te hebben werd reeds in 2019 bereikt.
- Het aantal elektrische wagens steeg van 1 in 2014 naar 15 in 2020.

⁷ Benchmarking EMAS-netwerk 2011-2012, Programmatorische federale Overheidsdienst Duurzame Ontwikkeling, november 2013.

Evolutie wagenpark

Jaar	Diesel	Benz/Hybride	Benzine	CNG/Benzine	Elektrisch	HybridePlug-In	LPG	% diesels
2012	300	5	5	0	0	0	0	95%
2013	285	5	10	0	0	0	0	92%
2014	285	5	10	0	0	0	0	90%
2015	260	5	35	0	0	0	0	85%
2016	245	5	60	0	0	0	0	78%
2017	200	5	80	0	0	0	0	68%
2018	140	10	85	10	0	5	0	58%
2019	120	10	95	5	0	10	0	50%
2020	100	10	95	5	10	10	0	45%

Type wagen	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Benz/Hybride	1	1	2	4	6	6	6	5	5
Benzine	8	15	18	28	57	80	85	93	95
CNG/Benzine	0	0	0	0	0	5	15	18	19
Diesel	296	286	284	260	245	198	142	121	101
Elektrisch	0	0	1	1	1	1	1	3	15
HybridePlug-In	0	0	0	0	0	0	4	5	5
LPG	3	3	3	3	3	1	0		
VMM - Totaal	308	305	308	296	312	291	253	245	240
% diesels	96%	94%	92%	88%	79%	68%	56%	49%	42%

Het aantal gereden kilometers:

- Tabel 9: Aantal gereden kilometers met dienstwagens per locatie

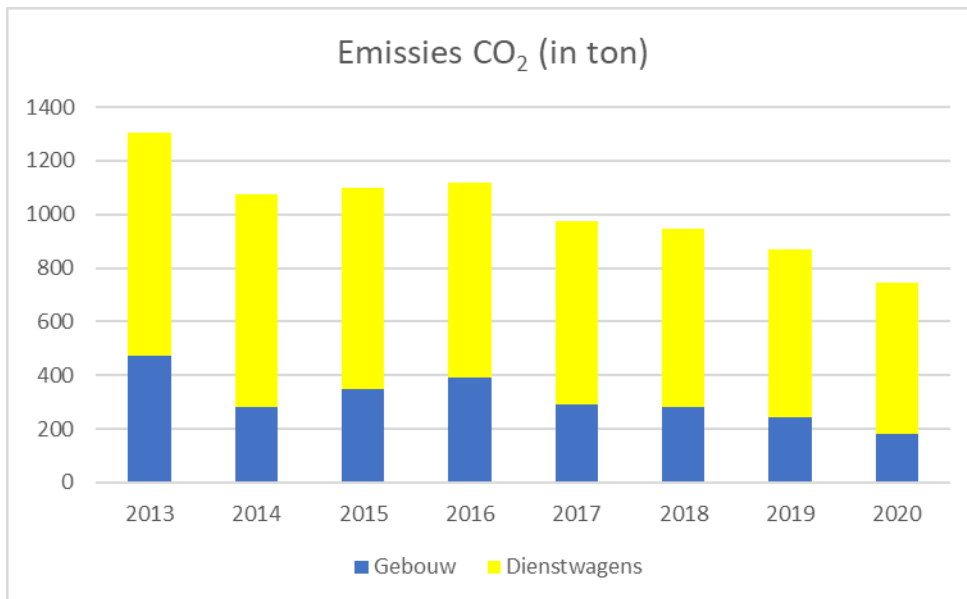
////////////////////////////////////

9.4.3 Broeikasgasemissie

Vaststellingen:

- De emissies van de gebouwen en wagens samen daalden van 1305 ton CO₂ in 2013 naar 744 ton CO₂ in 2020, een daling van 43%.
- De doelstelling van een reductie van 30% ton CO₂ tegen 2020, werd reeds in 2019 gehaald.

Tabel 10: Overzicht directe CO₂-emissies

Tabel 11: Overzicht direct CO₂-emissies (in ton)

Emissies	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2013-20	2019-20
Gebouw	472	282	349	391	290	280	241	180	-62%	-26%
	36%	26%	32%	35%	31%	30%	28%	24%		
Dienstwagens	834	795	750	729	686	666	628	564	-32%	-10%
	64%	74%	68%	65%	69%	70%	72%	76%		
VMM - totaal	1305	1077	1098	1120	979	945	869	744	-43%	-14%

Tabel 12: Emissies CO₂ wagens per locatie (in ton)

Locatie	2013	2016	2017	2018	2019	2020	2013-20	2019-20
Aalst	48	67	44	44	40	27	-43%	-33%
Antwerpen - PIH	28	27	29	35	33	36	28%	9%
Antwerpen - VAC	21	20	20	18	13	16	-23%	27%
AOW - rattenvangers		227	227	215	202	189		-7%
Brussel - Ferraris	333	20	8	5	5	2		-54%
Gent - LAK	106	105	97	84	91	87	-18%	-5%
Hasselt	62	48	49	42	42	55	-12%	31%
Herentals	42	39	39	40	39	38	-9%	-2%
Leuven - CBG	27	31	30	35	35	26	-4%	-26%
Leuven - VAC	36	37	35	38	35	30	-16%	-14%
Lummen				5	1			
Mechelen - OVAM	5	4	3	3	3	1	-83%	-66%
Merelbeke				1	1	3		173%
Oostende - Administratie	100	91	91	92	81	51	-48%	-37%
Oostende - Onderhoudsdienst	12	7	8	8	6	2	-79%	-61%
Brussel - IRCEL	1	1	1					
Erembodegem	12	4	6					
VMM - Totaal	834	729	686	666	628	564	-32%	-10%

Tabel 13: Emissies CO₂ gebouwen per locatie (in ton)

Locatie	2013	2017	2018	2019	2020	2013-20	2019-20
Aalst	92	65	66	57	51	-44%	-11%
Antwerpen - PIH	64	53	60	59	59	-8%	0%
Antwerpen - VAC		3	1	1	1		3%
Brussel - Ferraris		20	8	8	7		-18%
Erembodegem	34	9					
Gent - LAK	173	34	38	32	14	-92%	-56%
Hasselt	13	14	14	13	11	-14%	-14%
Herentals	21	20	21	18	16	-26%	-14%
Leuven - VAC		13	8	5	3		-46%
Mechelen - OVAM	22	6	8	8	6	-72%	-23%
Merelbeke		2	4	3	1		-51%
Oostende - Administratie	42	45	47	29	3	-93%	-90%
Oostende - Onderhoudsdienst	11	8	9	8	8	-31%	0%
VMM - Totaal	472	290	280	241	180	-62%	-26%

Knelpunten

- **Antwerpen — PIH** Er is wel wat tijd gestoken in het zoeken naar oplaadmogelijkheden voor de elektrische wagen.
- **AOW rattenvangers:** verplaatsingen voor terreinwerk blijven noodzakelijk. Verduurzaming van (terrein)wagenpark verloopt traag, o.a. vanwege weinig duurzame mogelijkheden in 4x4-segment.

Acties

- Het aankoopplan werd uitgevoerd met een gemiddelde ecoscore van 73 en met 22% CNG, 48% hybride plugin/elektrische wagens en 30% benzine.
- In 2020 werden in totaal 23 wagens besteld: 7 hybride PHEV, 7 benzinewagen en 5 CNG/Benzinewagens en 4 elektrische wagens. Deze wagens zullen pas geleverd of in dienst genomen worden in 2021 zodat de impact hiervan pas in 2021 zichtbaar wordt.
- De rattenvangers van de **Afdeling Operationeel Waterbeheer** onderzoeken de mogelijkheid om de fiets te gebruiken voor prospecties langs bepaalde waterlopen.
- In het **LAK Gent** is het gasverbruik in de winter 2019-2020 structureel gedaald.
- In **Leuven CBG** wordt gebruik gemaakt van de trein en de beschikbare elektrische fiets.
- Het gebouw in **Lummen** wordt energiezuiniger gemaakt in periode 2020-2021.

9.5 Grondstoffen: papierverbruik

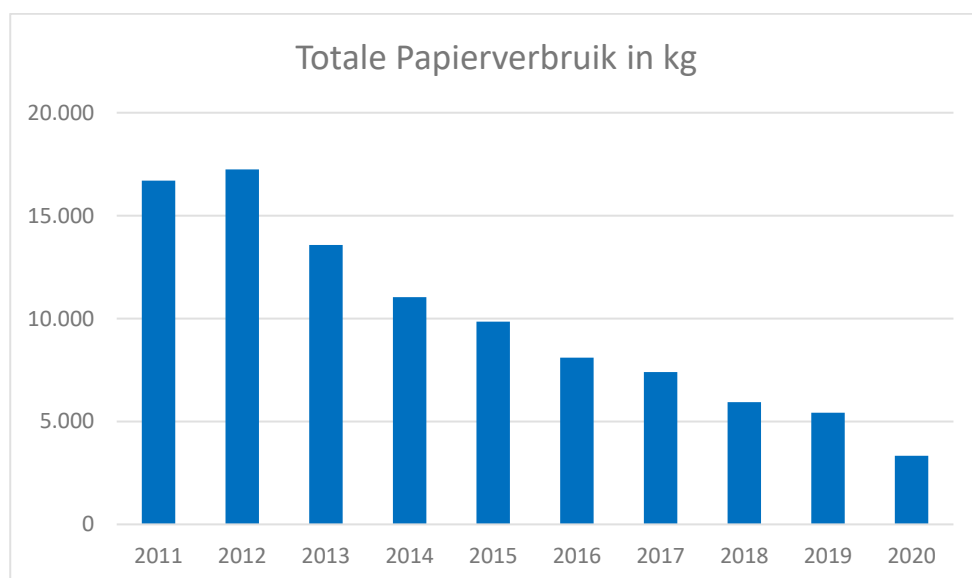
Milieudoelstelling papier

- Het papierverbruik (kg/vte) tegen 2020 met 50 % reduceren ten opzichte van 2011.

Vaststellingen:

- Het papierverbruik daalde van 16 702,2 kg in 2011 naar 3 332,9 kg in 2020.
- Per VTE daalde het verbruik van 19,6 kg/VTE naar 4,6 kg/VTE of een reductie van 76 %.
- De sectorale EMAS-benchmark voor kantoorgebouwen bedraagt 15 vellen/VTE per dag. De VMM scoort een stuk beter met iets meer dan 4 vellen per dag per werknemer.

Figuur 9: Totale papierverbruik in Kg

Locaties	2011	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2011-20	2019-20
Aalst	25,4	14,6	11,6	10,6	10,0	8,7	4,7	-82%	-46%
Antwerpen - PIH	11,5	6,3	4,8	5,1	4,2	3,9	2,4	-79%	-39%
Antwerpen - VAC	12,2	12,7	11,1	9,9	6,8	6,0	4,0	-68%	-34%
Brussel - Ferraris	17,7	11,0	8,4	6,9	4,9	4,0	1,6	-91%	-60%
Gent - LAK	17,5	12,0	10,7	9,5	9,2	8,6	5,7	-67%	-33%
Hasselt	21,8	10,2	8,4	7,3	4,9	5,3	3,5	-84%	-34%
Herentals	15,9	10,9	10,7	6,6	6,2	6,0	4,0	-75%	-33%
Leuven - CBG	13,8	7,9	6,6	5,4	2,7	2,8	2,3	-83%	-18%
Leuven - VAC	24,1	20,9	22,0	23,9	12,5	10,6	7,3	-70%	-31%
Lummen						0,1			
Mechelen - OVAM	28,6	16,9	16,7	14,8	12,0	11,0	7,0	-76%	-37%
Merelbeke				2,0	2,0	1,9	0,9		-53%
Nieuwpoort				4,9	3,2	2,8	2,1		-24%
Oostende - Administratie	28,2	17,3	14,5	12,3	10,2	10,4	7,2	-75%	-31%
Oostende - Onderhoudsdienst	17,2	5,6	6,8	6,8	6,3	7,8	5,3	-69%	-32%
VMM - Totaal	19,6	12,6	10,6	10,0	8,3	7,5	4,6	-76%	-38%

- Sinds eind 2018 moeten alle kabinetsnota's digitaal beantwoord worden en sinds maart 2019 moeten dossiers voor de Inspecteur van Financiën digitaal voorgelegd worden. Door de inburgering van digitale handtekening worden documenten ook minder afgeprint, zoals bijv. de plannings- en evaluatiedocumenten.
- De verdere uitrol van plaats- en tijdsonafhankelijk werken heeft er mee voor gezorgd dat ook in 2020 het papierverbruik nog verder is gedaald.
- Gezien de sterk gedaalde behoefte om te beschikken over een geprint document werd door de directieraad eind 2020 besloten in het nieuwe contract voor 2021 het aantal multifunctionals per locatie drastisch te beperken en niet in eigen grootformaatprinters te voorzien.
- Een bijkomende actie in 2020 is de digitalisatie projectcyclus van Aquafin binnen de dienst Audit & Opvolging (locatie Aalst). De projectcyclus van Aquafin werd sterk gedigitaliseerd. PV's worden bv. sinds vorig jaar digitaal ondertekend en per mail verzonden i.p.v. per post verstuurd. Ook in de omgekeerde richting is afgesproken dat Aquafin meer documenten digitaal overmaakt.

100

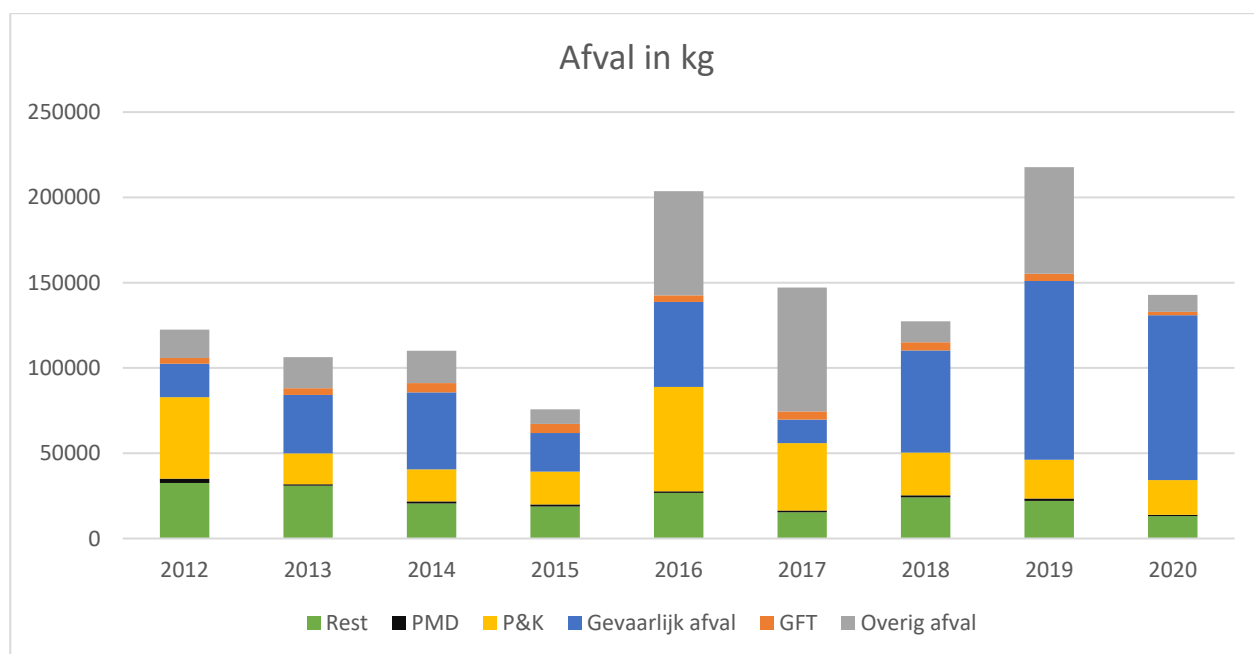

9.6 Afval

Milieudoelstellingen afval

- Het afvalbeheer VMM-breed optimaliseren.
- De hoeveelheid van de restfractie met 50 % terugdringen tegen 2020 (ten opzichte van 2012), en de hoeveelheid van PMD met 10 % terugdringen tegen 2020 (ten opzichte van 2013).

Figuur 10: Afvalproductie in VMM

Vaststellingen

- Het restafval daalde in de periode van 2012 tot 2020 met 66% en daalde in 2020 met 40%.
- De PMD-fractie daalde het afgelopen jaar met 47%, en steeg met 19% sinds 2013.
- De sectorale EMAS-benchmark voor kantoorgebouwen bedraagt 200 kg/VTE per jaar. Voor de kantoorgebouwen (zonder labo of andere activiteiten) scoort de VMM beter met uitzondering van jaren waar grote werkzaamheden als verbouwingen plaatsvonden.

Soort afval	2012	2013	2017	2018	2019	2020	2012-20	2019-20
gevaarlijk afval	32	58	22	82	145	133	318%	-8%
GFT	6	7	7	7	6	3	-58%	-54%
overig afval	14	31	115	17	86	14	2%	-84%
P&K	42	31	62	34	31	28	-33%	-11%
PMD	4,1	1,3	1,6	1,7	2,0	1,1	-19%	-47%
Rest	54	53	24	33	30	18	-66%	-40%
totaal afval	151	181	232	174	301	197	30%	-34%

locatie	2012	2013	2017	2018	2019	2020	2012-20	2019-20
Aalst	86	149	156	131	468	42	-51%	-91%
Antwerpen - PIH	85	72	58	42	37	95	12%	156%
Antwerpen - VAC			10	125	81	63		-22%
Antwerpen - Vuurkruisen			263					
Brussel - Ferraris				119	113	61		-46%
Erembodegem	174	132						
Gent - LAK	284	296	178	606	725	958	237%	32%
Hasselt	31	31	57	68	59	28	-12%	-53%
Herentals	78	62	53	79	94	74	-4%	-21%
Leuven - CBG	34	32	57	40	26	25	-28%	-6%
Leuven - VAC			29	83	79	64		-20%
Lummen					39			
Mechelen - OVAM	137	44	89	105	98	65	-53%	-34%
Merelbeke				64	353	108		-69%
Nieuwpoort				8	17	14		-14%
Oostende - administratie	91	75	233	76	60	56	-38%	-5%
Oostende - labo	1218	1160						
Oostende - onderhoudsdienst	187	187	9531	291	215	296	58%	38%
VMM - totaal	151	181	232	174	301	197	30%	-34%

- In **de meeste locaties in Vlaanderen** vergroot de PMD-fractie in 2021 wat voor minder restafval zal zorgen.
- Sedert midden 2019 worden er meer analyses uitgevoerd in **het labo LAK Gent**. Meer analyses zorgen voor meer afval. Vroeger werd het bedrijfsafvalwater van het labo twee maal per jaar opgehaald. Maar de data werden, uit noodzaak, steeds wat vooruitgeschoven zodat er in 2020 drie ophaalbeurten waren, namelijk op 23 januari, 27 mei en 5 oktober. Het gaat hierbij telkens over > 27 ton. Dus een extra ophaling brengt veel gewicht in de schaal.
- Voor de **Onderhoudsdienst Oostende** wordt de ingave van de gegevens restafval voor 2020 in detail herbekeken, verschil in ingave tussen % en kg. De Onderhoudsdienst is tijdens de Corona-beperkingen steeds bemand gebleven.

- De stijging van het afval in **Antwerpen – PIH** wordt veroorzaakt door de afvoer van een grote hoeveelheid elektronisch afval

Acties

- In **Brussel-Ferraris** is er een gescheiden inzameling van papier/karton; PMD; glas; schrijfgerief; nietjes; schroefdooppen en restafval.
- In **Leuven-CBG** is er gescheiden afvalophaling op afroep en gebruiken ze een compostbak. Er is minder papierafval door minder papierverbruik.
- In **Merelbeke** is er kledijbeleid. Personeelsleden mogen kledij binnenbrengen ter recyclage en kapotte kledij laten herstellen.

[illegible]

9.7 Duurzame overheidsopdrachten

Milieudoelstelling Duurzame overheidsopdrachten

- Streven naar 100 % duurzame overheidsopdrachten tegen 2020. Dit betekent dat tegen 2020 de afgesloten overheidsopdrachten voor 100% in elke VMM-afdeling duurzaam moeten verlopen, en dit minstens voor de productgroepen waarvoor criteria bestaan.

Aankopen vereisen bijzondere aandacht omdat zij een reeks processen op gang brengen, van het verbruik van grondstoffen tot het produceren van afval. Hoewel op Europees niveau de Europese Commissie voornamelijk enkel een (vrijwillig) Green Public Procurement-beleid (GPP, groene overheidsopdrachten) voert, verkiest de Vlaamse overheid te gaan voor duurzame overheidsopdrachten. Op die manier worden naast economische en milieucriteria ook sociale criteria opgenomen in overheidsopdrachten. Hierdoor kadert het beleid van duurzame overheidsopdrachten in het bredere beleid van duurzame ontwikkeling (Bron: 'Vlaams plan overheidsopdrachten').

Sinds begin 2014 is een uitbreiding van het boekhoudpakket beschikbaar waarin aankopers kunnen aangeven in hoeverre milieucriteria in aanmerking werden genomen. Sinds medio 2016 is het veld verplicht aan te vinken in het boekhoudprogramma, aangezien er te weinig vooruitgang werd geboekt. In de loop van 2018 werd overgeschakeld op een nieuwe methode om duurzame overheidsopdrachten te registreren. Met drie verschillende criteria 'certificatie milieubeheersysteem', 'ecologische duurzaamheidscriteria' en 'essentiële duurzaamheidscriteria'. De twee verschillende systemen liepen in 2018 en in het nieuwe systeem werden niet steeds de drie criteria ingevuld. Hier wordt aandacht aan besteed zodat dit in de toekomst accurater wordt ingevuld. In 2020 was de VMM voor 61 % de aanbestedende overheid, dit komt overeen met 83 % van het besteedde bedrag.

Tabel 17: Duurzame aankopen

Aankopen	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Duurzame aankopen	12	14	55	43	33	28	48
Geen uitspraak	88	86	45	9	42	18	6
Niet relevant				48	25	55	46

Vaststellingen

- In 2020 werden in 48 % van de 259 aankopen criteria opgenomen in verband met duurzaamheid.
- Voor 46 % waren de duurzaamheidscriteria niet relevant.
- De 48 % duurzame aankopen vertegenwoordigden 53 % van de besteedde middelen.
- Bij 63 % van de aankopen werden sociale criteria opgenomen of 68 % van de besteedde middelen.
- Bij 68 % van de aankopen werd of duurzaamheids- of sociale criteria geformuleerd of 80 % van de besteedde middelen.

- Indien enkel de overheidsopdrachten worden meegenomen waarvoor er essentiële duurzaamheidscriteria beschikbaar zijn, dan stijgen de duurzame overheidsopdrachten aanzienlijk. In 2020 is dit 84,2 % (i.p.v. 48 %) en in 2019 40,2 % (i.p.v. 28%)

Verbeterprogramma

- VMM-brede opvolging van de monitoring duurzame overheidsopdrachten via het boekhoudpakket VMM, zodat we kunnen nagaan of duurzaamheidscriteria in rekening zijn gebracht bij gunning.
- Verdere sensibilisering en ondersteuning van de aankopers inzake duurzame overheidsopdrachten, bijvoorbeeld door het aanleveren van typebestekken en het aanbieden van een opleiding.
- Verbeteren van de intranetpagina Duurzame overheidsopdrachten.
- Aanpassingen sjabloonbestekken met criteria rond duurzaamheid

Knelpunten

- Het opmaken van duurzame overheidsbestekken blijft een moeilijk gegeven, essentieel is hierbij wat wordt onder duurzaam verstaan?
- De beschikbare duurzaamheidscriteria bij de Vlaamse overheid zijn onvoldoende actueel en voor slechts een beperkt aantal productgroepen
- Bestekken worden opgemaakt door heel wat verschillende personen die niet steeds over de kennis rond duurzame overheidsopdrachten beschikken

Acties

- In Aalst liep er in 2020 een stageopdracht 'Milieucoördinator'. De stagiair bestudeerde hoe het beleid van de Vlaamse overheid rond duurzame overheidsopdrachten omgezet wordt in de bestekken door VMM en formuleerde verbetervoorstellen.
- In 2020 was er detectie-audit rond duurzame aankopen, waaruit knelpunten en verbeterpunten werden aangehaald.
- De datahygiëne in Agresso (boekhoudpakket) blijft een continu aandachtspunt
- In 2021 worden de standaardbestekken nagekeken om te zien hoe er in deze bestekken verder kunnen worden verfijnd.
- In 2021 werden er contact gelegd met het departement Omgeving die verder ondersteuning kan geven bij specifieke bestekgroepen om de duurzaamheidscriteria verder te verfijnen. Het departement wenst zelf verder in te zetten op het ontsluiten van alle expertise die bij hen beschikbaar is.

[illegible]

9.8 Biodiversiteit: bodemgebruik en verontreiniging

Milieudoelstellingen biodiversiteit (bodemgebruik- en verontreiniging)

- De gronden in beheer van de VMM worden beheerd volgens de principes van ecologisch groenbeheer.
- Bijdragen aan de UN-doelstellingen inzake het tegengaan van het verlies aan biodiversiteit tegen 2020.
- De VMM voldoet steeds aan het nulgebruik van pesticiden, zoals voorzien in het Pesticidendecreet.

Tabel 18: Gebruik oppervlaktes⁸

	Totale oppervlakte	Onverharde oppervlakte (m²)	Onverharde oppervlakte (%)	Groendaken (m²)
Aalst	5564	1835	33%	702
Gent - LAK	4115	2558	62%	1014
Leuven - CBG	1811	864	48%	273
Oostende - Administratie	26340	20621	78%	
Merelbeke	5120	2391	47%	
Nieuwpoort	6603	3544	54%	
Lummen	6239	4648	74%	

Op geen enkele locatie van de VMM wordt gebruik gemaakt van pesticiden en dit is reeds zo sinds vele jaren. Op de locaties waar er geen onverharde oppervlakte aanwezig is of die niet in eigendom zijn van de VMM werden bijenhoeven geplaatst. Zo was dit het geval in Oostende – Onderhoudsdienst (inclusief inzaaien bloemenperk, op de binnenplaats van Herentals en Antwerpen - VAC zorgde voor een mini-insectenhotel op het VMM-pompgemaal Keetberg in Kallo. In Hasselt werd het daktuintje verder uitgebreid. Voor de locaties die wel beschikken over onverharde oppervlakte werden doorheen de jaren tal van acties ondernomen om de biodiversiteit te bevorderen.

Deze gebouwen zijn in eigendom van VMM

9.8.1 Aalst:

De kruidentuin is 100 m² groot en bevat een 40-tal verschillende kruiden. De bloemenweide is 120 m² groot. Daarnaast ligt een kleine vijver die bewoond wordt door talrijke bruine kikkers. Er is ook een Insectenhotel. De groendaken hebben een totale oppervlakte van 550 m². De puintuinen zijn 120 m² groot. Er hangen 9 zwaluwkasten aan de gevel van het gebouw in de Gasthuisstraat 42. Ook de eikenboom op het gazon aan de achterkant van de Gasthuis is een mooi natuurelement.

⁸ De locaties die voor 100% uit verharde oppervlakte bestaan of geen eigendom zijn van de VMM werden niet opgenomen in deze tabel. Het gaat om Antwerpen – PIH, Antwerpen – VAC, Hasselt, Herentals, Leuven – VAC, Mechelen – OVAM, Brussel – Ferraris & Brussel – IRCEL. De oppervlaktes in de tabel werden opgemeten in 2019, gezien er geen wijzigingen waren naar oppervlaktes in 2020 werd dit niet opnieuw gemeten.

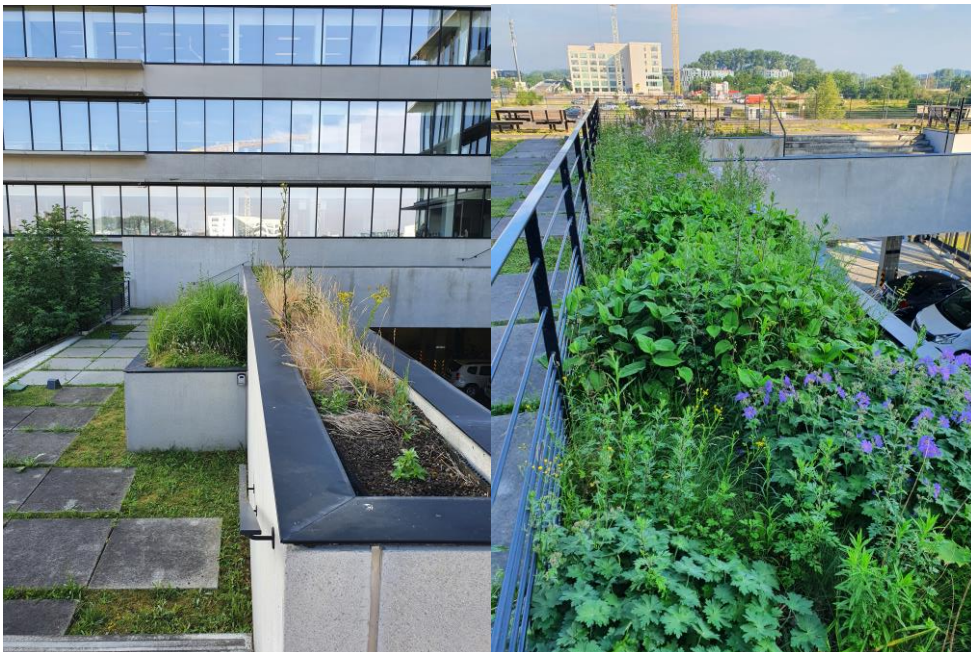

Figuur 11: Binnentuin Aalst

9.8.2 Gent – LAK:

De ruimere omgeving van het VMM-gebouw wordt 2 keer per jaar onderhouden (zwerfvuilactie: van park & ride tot gebouw Deloitte en natuurgebiedje richting Maria Middelaars). Het groendak heeft een gedeelte met bloemenaanplant (20m²).

Er zijn drie kleine insectenhôtels ter hoogte van de trap en er is één groot Insectenhotel langs het gebouw en de parking. Er zijn ook twee compostvaten ter hoogte van de trap naar het onthaal. Om de vogels te beschermen werden raamstickers aangebracht. In 2019 werd een Green Deal aangevraagd om de buitenruimte te ontwerpen met meer biodiversiteit. Dit project is in voorbereiding voor uitrol in 2021.

Figuur 12: Groendaken in Gent

9.8.3 Leuven – CBG:

Achter het CBG is er 780 m² halfverharding met staalslakken en een bloemenweide met rietveld.

Naast het CBG is er parking en fietsenstalling. Dit is 170 m² halfverharding met staalslakken.

Voor het CBG zijn er 245 m² grasraten. Naast het CBG achteraan het gebouw is er 70 m² halfverharding met staalslakken op volle grond. De bermen worden slechts twee keer per jaar gemaaid.

Figuur 13: Bloemenweide en rietveld

9.8.4 Oostende – Administratie:

In Oostende administratie is er heel wat biodiversiteit. Het gaat over 10242 m² bos, 1175 m² buffergroen, 3584 m² grasweide voor schapen, 2970 m² hooiweide, 1462 m² siertuin, 375 m² struweel met bijenkasten, 67 m² en 979 m² vijver met oeverzone en 255 m² zithoek en picknickplaats.

In 2018 werd een bloemenweide ingezaaid en werden zwaluwkasten en een insectenhotel geplaatst.

Er werden bijenvriendelijke planten en bomen gekozen bij de heraanleg naar aanleiding van de Groene 62 en groene Lint. Er werden fruitbomen aangeplant.

Figuur 14: Achterkant gebouw Oostende

Figuur 15: Bijenkasten in Oostende

9.8.5 Merelbeke

De 2391 m² onverharde oppervlakte bestaat uitsluitend uit grasland. Er werd een insectenhotel geplaatst in juni 2020.

9.8.6 Nieuwpoort

In Nieuwpoort werd in juni 2020 een groot insectenhotel geplaatst. Er is 3544m² onverharde oppervlakte. Dat bestaat uit een stuk bosgedeelte en grasland. Het grootste deel daarvan zijn begraasde oevers. In 2021 werd een nestkast voor torenvalken bijgeplaatst.

Figuur 16: Insectenhotel en nestkast voor torenvalken in Nieuwpoort

9.8.7 Lummen

De pompvijver met vissen, amfibieën en waterplanten langs de oever is 370m² groot. Door deze vijver stroomt een natuurlijke waterloop (Voortbeek). Er is dus geen onderhoud nodig. De bloemenweide heeft een oppervlakte van 3200m² en wordt enkel 2x per jaar gemaaid. De 260m² gras in de voortuin wordt 5x per jaar gemaaid. Hier zijn ook redelijk wat bloemen.

Figuur 17: Pompvijver en bloemenweide in Lummen

De locatie Lummen heeft sinds kort een bijenhotel. Er is een nestkast met mezen en een nestkast met torenvalken aanwezig. Er zijn ook nesten met mezen waargenomen in een verlichtingspaal en in een opening achter een regenwaterafvoerpijp boven de nestkast van de torenvalken.

Figuur 18: Nestkast torenvalken (links) en mezen (rechts)

9.8.8 Gebouwen niet in eigendom van VMM

Het gebouw in Hasselt heeft een klein perkje op de parking en een kruidenbak op het terras. Er zijn enkele insectenhotels en zwaluwkasten geplaatst. Herentals heeft plantenbakken op het dak geplaatst en groenladders tegen de muur gehangen.

Figuur 19: Zwaluwkasten Hasselt

Figuur 20: Insectenhotels en kruidenbak in Hasselt

Figuur 21: Plantenbakken op het dak en muurladders in Herentals

Knelpunkten

- **Antwerpen** – PIH wou graag nog meer ontharding en verhoging van biodiversiteit aan de meetstations maar dit bleek niet haalbaar. Het beton is sowieso al tot een minimum beperkt en planten en insecten zouden de meetresultaten kunnen beïnvloeden.
- In **Merelbeke** is het landbouwgebied geen eigendom van de VMM.
- In **Lummen** zal 140m² bamboe in de voortuin vervangen worden. Er komen bijkomende nestkasten voor natuurlijke bestrijding eikenprocessierups in de bomen op de parking.

Acties

- In het **LAK Gent** werd een Green Deal project aangevraagd voor de inrichting van een meer biodiverse buitenruimte. Dit zal in 2021 worden aangelegd.
- Er werden voederhuisjes geplaatst in **Gent LAK en Leuven CBG**.

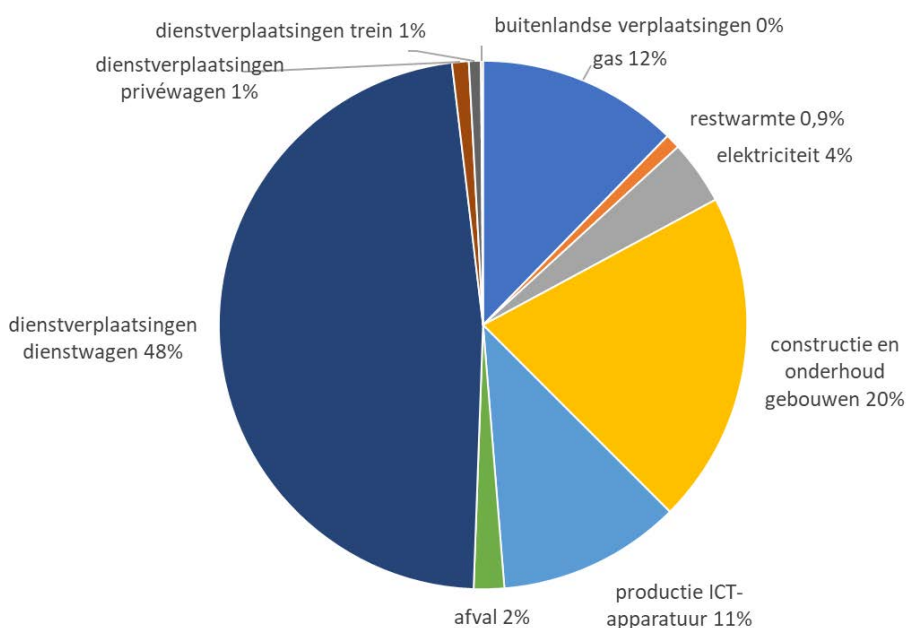

9.9 Koolstofvoetafdruk

In 2020 had de VMM een koolstofvoetafdruk⁹ van 1 725 ton CO₂-eq of 2,4 ton per VTE. 1,2 ton CO₂-eq (0,1 % van de totale koolstofvoetafdruk) werd gecompenseerd via het VO-raamcontract 'CO₂-compensatie voor vliegtuigreizen'. Deze compensatie gebeurt door projecten te steunen die efficiëntere houtovens verdelen onder de lokale bevolking in ontwikkelingslanden. Nog eens 16,4 ton CO₂-eq (0,9 % van de totale koolstofvoetafdruk) werd gecompenseerd via de verkoop van een gedeelte van de eigen productie van groene stroom.

Exact de helft van de koolstofvoetafdruk (50 %) bestaat uit de directe en indirecte emissies van dienstverplaatsingen (Figuur 22). Dit zijn grotendeels emissies door verplaatsingen met dienstwagens (48 %). De indirecte emissies gekoppeld aan de constructie en het onderhoud van gebouwen en de productie van ICT-apparatuur zijn samen goed voor een derde (31 %) van de koolstofvoetafdruk. De directe en indirecte emissies door het energiegebruik in de gebouwen hebben een aandeel van 17 % in de koolstofvoetafdruk. Het grootste deel hiervan is gekoppeld aan gasgebruik (12 %), elektriciteitsgebruik zorgt voor 4 % van de koolstofvoetafdruk en het gebruik van restwarmte heeft een aandeel van 0,9 %. Afval zorgt voor 2 % van de voetafdruk.

Figuur 22: Samenstelling van de koolstofvoetafdruk (2020)

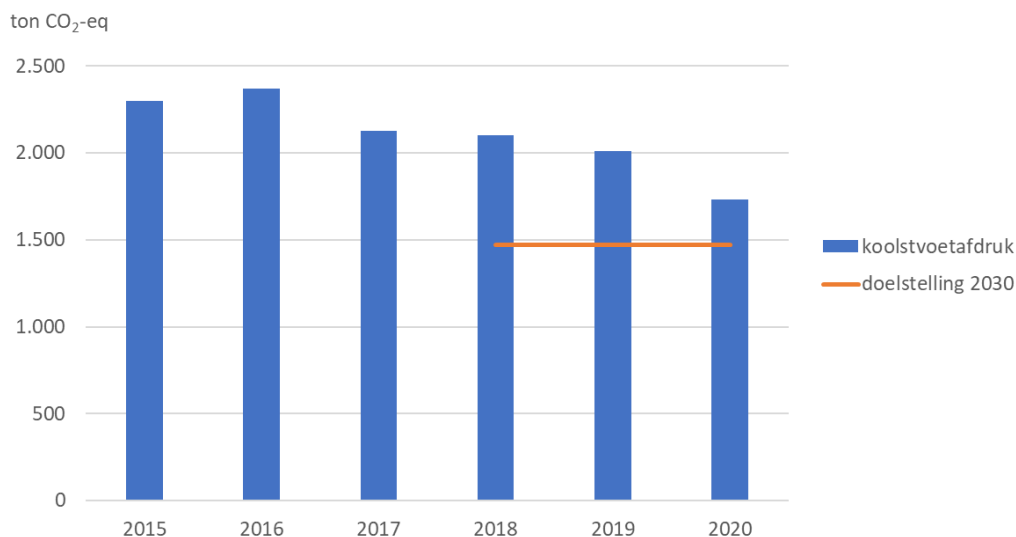
Op een uitschieter in 2016 na, vertoont de koolstofvoetafdruk een dalende trend (Figuur 23). Tussen 2015 en 2019 was er een reductie van 13 %. Dit komt vooral door de (bijna) systematische daling van het gasgebruik en van verplaatsingen met dienstwagens, en door de sluiting van een aantal gebouwen. In 2020 is deze daling opgelopen tot 25 % t.o.v. 2015, omdat telewerk verplicht was tijdens een groot deel van het

⁹ Berekend volgens de methode Bilan Carbone

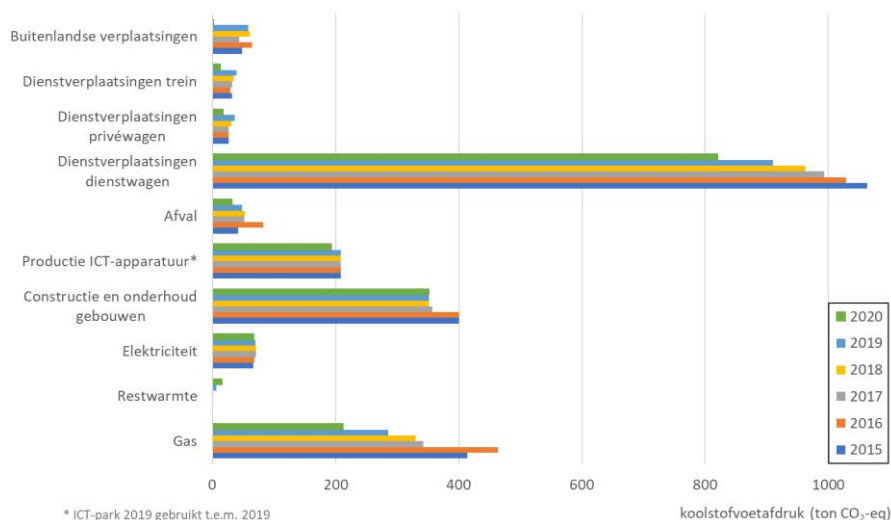
jaar omwille van de coronapandemie. Als gevolg hiervan is het aantal (buitenlandse) dienstverplaatsingen en het gebruik van gas in 2020 sterk gedaald (Figuur 24).

De koolstofvoetafdruk per VTE daalde slechts met 6 % tussen 2015 en 2019, omdat het personeelsbestand ook verminderde in deze periode, en met 19 % tussen 2015 en 2020.

De VMM heeft zich tot doel gesteld om haar totale koolstofvoetafdruk tegen 2030 met 30 % te verminderen t.o.v. 2018. In 2019 werd al een daling van 4 % gerealiseerd, zowel voor de totale koolstofvoetafdruk als voor de voetafdruk per VTE. Minder dienstverplaatsingen met de wagen en een lager gasgebruik verklaren het grootste deel van deze reductie (Figuur 24). In 2020 was de totale koolstofvoetafdruk 18 % lager en de voetafdruk per VTE 17 % lager dan in 2018.

Figuur 23: Evolutie van de koolstofvoetafdruk (2015-2020)

Figuur 24: Evolutie van de koolstofvoetafdruk per categorie (2015-2020)

10 WETTELIJKE ASPECTEN

Wij volgen voortdurend de wijzigingen in de milieuwetgeving op via het wettelijk register. We gaan na of de op de site uitgevoerde activiteiten in overeenstemming zijn met de bestaande milieuvergunning.

De voor de VMM meest relevante wijziging in de milieuwetgeving tijdens de periode juli 2014-juni 2015 was het gevolg van de VLAREM-trein 2013. De vertaling van de BBT-studie 'Laboratoria' had de vervanging van rubriek 24 van de indelingslijst van VLAREM I tot gevolg. Hierdoor werden vanaf 4 oktober 2014 alle biologische labs een inrichting klasse 2. De impact van de daaropvolgende VLAREM-treinen was veel beperkter.

Door het opvolgen van de wetgeving en aftoetsen ervan aan de locatiespecifieke activiteiten zorgt VMM ervoor dat alle milieuregelgeving zorgvuldig wordt nageleefd.

Wat de vestiging Herentals betreft, werd bij akte van 11 juni 2015 door de deputatie van de provincie Antwerpen een milieuvergunning voor een termijn van vijf jaar verleend voor de rubriek 3.4.1.b (lozen van bedrijfsafvalwater van laboactiviteiten aan 0,2 m³/uur) en de rubriek 24.3 (biologisch lab). Een vergunning voor rubriek 15.1.1 en rubriek 17.4 was al eerder aangevraagd. Een hernieuwing voor de lozing van bedrijfsafvalwater werd op 2 april 2020 ingediend.

Voor de vestiging Hasselt werd bij akte van 16 juli 2015 door de deputatie van de provincie Limburg een milieuvergunning voor een termijn van vijf jaar verleend voor de rubrieken 3.4.1.b (lozen van bedrijfsafvalwater met gevaarlijke stoffen aan 0,15 m³/uur), 15.1.1, 17.4 en 24.3.

Voor de vestiging dienst Lucht (Kronenburgstraat) en Aalst had de bovenvermelde VLAREM-wijziging geen gevolg.

Op 30 april 2015 werd door het college kennisgenomen van de melding klasse 3 i.v.m. de VMM-activiteiten op het Vuurkruisenplein in Antwerpen (de vestiging van dienst Lucht). Concreet ging het om rubriek 15.1.1, 16.7.1 en rubriek 17.4.

Alle milieuvergunningplichtige activiteiten die deels of volledig door Dienst Lucht (Kronenburgstraat in Antwerpen) worden uitgeoefend, zijn opgenomen in de milieuvergunning van het Provinciebestuur Antwerpen dat exploitant is van deze site.

Op 28 september 2006 kreeg de VMM een milieuvergunning voor 20 jaar voor de exploitatie van een kantoorgebouw met ondergrondse garage en technisch gebouw in de Dr. De Moorstraat 24-26 en in de Gasthuisstraat 40-42 in Aalst (ref. 082/41002/550/1/a/1). Op 31 oktober 2009 werd deze milieuvergunning uitgebreid met de exploitatie van het nieuwe server- en stookgebouw in de Gasthuisstraat 38, en dit tot 28 september 2026 (ref. MO3/41002/550/1/A/2). De milieuvergunning werd via een mededeling kleine verandering aangepast op 19 september 2013 (ref. MO3/41002/550/1/M/1/MR). Wegens een materiële tekortkoming werd vervolgens een correctiebesluit afgeleverd. Tot slot werd op 17 maart 2016 akte genomen van de mededeling kleine verandering voor de uitbreiding van de koelinstallatie. In 2017 werd een stedenbouwkundige vergunning bekomen voor de plaatsing van een borstwering en metalen kooiladder dit had geen impact op de MV. Op 26 augustus 2019 werd de vergunning uitgebreid met twee rubrieken van klasse 3. Door deze regularisatie werd enerzijds het vergunde debiet van de bronbemaling aan het werkelijke debiet aangepast en anderzijds het gebruik van proceswater, aangezien er sprake was van een dubbele rubricering, correct in de vergunning opgenomen.

Met het besluit van de deputatie van 28 oktober 2010 werd voor de vestiging Gent een vergunning tot 2030 verleend voor de exploitatie van een administratief centrum en onderzoekslaboratorium. Deze vergunning werd later gewijzigd en uitgebreid, en ook de bijzondere voorwaarden met betrekking tot de lozing van bedrijfsafvalwater en de opvang en gebruik van hemelwater werden gewijzigd. In 2016 nam de deputatie ook twee keer akte van een mededeling kleine verandering.

10.2 Verklaring van de milieuverificateur over de verificatie en valideringswerkzaamheden

Vinçotte NV, EMAS-milieuverificateur met registratienummer BE-V-0016 geaccrediteerd met als reikwijdte 1, 10, 11, 13, 16, 18, 19, 20 (excl. 20.51), 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30.2, 30.9, 31, 32, 33, 35, 36, 37, 38, 39, 41, 42, 43, 45, 46, 47, 49, 50, 52, 53, 55, 56, 58, 59, 60, 62, 63, 70, 72, 71, 73, 74, 79, 80, 81, 82, 84, 85, 86, 87, 88, 90, 93, 94, 95, 96, 99 (NACE-code) verklaart dat hij heeft geverifieerd of de vestigingen te Aalst, Antwerpen, Hasselt, Herentals, Oostende administratie, Oostende onderhoudsdienst, Gent, VAC Antwerpen, VAC Leuven, CBG Leuven, Mechelen OVAM, het Ferrarisgebouw in Brussel en de technische locaties in Nieuwspoort, Merelbeke en Schulen zoals vermeld in de bijgewerkte milieuverklaring 2020 van de organisatie VMM met registratienummer BE-VL021 voldoen aan alle eisen van Verordening (EG) nr. 1221/2009, gewijzigd bij Verordening (EU) 2017/1505 en Verordening (EU) 2018/2026 inzake de vrijwillige deelneming van organisaties aan een communautair milieubeheer- en milieuauditsysteem (EMAS).

Met de ondertekening van deze verklaring verklaar ik dat:

- de verificatie en validering volledig overeenkomstig de voorschriften van Verordening (EG) nr. 1221/2009, gewijzigd bij Verordening (EU) 2017/1505 en Verordening (EU) 2018/2026 zijn uitgevoerd;
- uit het resultaat van de verificatie en validering blijkt dat er geen aanwijzingen zijn dat niet aan de toepasselijke wettelijke milieuvoorschriften is voldaan;
- de gegevens en informatie van de Bijgewerkte Milieuverklaring 2021 - gegevens 2020 van de VMM voor de vestigingen te Aalst, Antwerpen, Hasselt, Herentals, Oostende administratie, Oostende onderhoudsdienst, Gent, VAC Antwerpen, VAC Leuven, CBG Leuven, Brussel Ferraris, Mechelen OVAM en de drie technische locaties in Nieuwpoort, Merelbeke en Schulen een betrouwbaar, geloofwaardig en juist beeld geven van alle activiteiten van de vestigingen binnen de in de milieuverklaring vermelde reikwijdte.

Dit document is niet gelijk aan een EMAS-registratie. EMAS-registratie kan alleen worden gedaan door een bevoegde instantie in de zin van Verordening (EG) 1221/2009, gewijzigd bij Verordening (EU) 2017/1505 en Verordening (EU) 2018/2026. Dit document wordt niet gebruikt als een zelfstandig stuk openbare communicatie.

Handtekening

[illegible]

Validatieverklaring

Communautair Milieubeheer- en Milieuauditsysteem (EMAS)

VINÇOTTE nv

Jan Olieslagerslaan 35, 1800 Vilvoorde, België

Op basis van de audit van de organisatie, bezoeken aan zijn site, interviews met zijn medewerkers, en het onderzoek van de documentatie, de gegevens en de informatie, gedocumenteerd in het verificatierapport nr. **60796428**, verklaart VINÇOTTE NV, in zijn hoedanigheid van EMAS-milieuverificateur met registratienummer BE-V-0016 geaccrediteerd met als reikwijdte 1, 10, 11, 13, 16, 18, 19, 20 (excl. 20.51), 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30.2, 30.9, 31, 32, 33, 35, 36, 37, 38, 39, 41, 42, 43, 45, 46, 47, 49, 50, 52, 53, 55, 56, 58, 59, 60, 62, 63, 70, 72, 71, 73, 74, 79, 80, 81, 82, 84, 85, 86, 87, 88, 90, 93, 94, 95, 96, 99 (NACE-code) dat hij heeft geverifieerd of de vestigingen, zoals vermeld in de bijgewerkte milieuverklaring 2021 van de organisatie

Vlaamse Milieumaatschappij (VMM) met
registratienummer **BE-VL-000021**

gelegen te

**Dr. de Moorstraat 24-26
en Gasthuisstraat 42 & 38 A
9300 Aalst (België)**

en gebruikt voor:

De activiteiten op de VMM-vestigingen te Aalst (Dr. de Moorstraat 24-26 en Gasthuisstraat 42 & 38 A), Herentals, Hasselt, Antwerpen (Dienst Lucht), Oostende (administratie), Gent, VAC Leuven, VAC Antwerpen, CBG Leuven, onderhoudsdienst Oostende, Mechelen en Ferrarisgebouw te Brussel, technische locaties te Schulen, Merelbeke en Nieuwpoort.

Voldoet aan alle eisen van de Verordening (EG) Nr. 1221/2009 van het Europees Parlement en de Raad van 25 november 2009 inzake vrijwillige deelneming van organisaties aan een communautair milieubeheer- en milieuauditsysteem (EMAS), zoals gewijzigd door de Verordeningen (EU) 2017/1505 en (EU) 2018/2026.

Met ondertekening van deze verklaring verklaar ik dat:

- de verificatie en validering volledig overeenkomstig de voorschriften van Verordening (EG) nr. 1221/2009, gewijzigd door de Verordeningen (EU) 2017/1505 en (EU) 2018/2026, zijn uitgevoerd;
- uit het resultaat van de verificatie en validering blijkt dat er geen aanwijzingen zijn dat niet aan de toepasselijke wettelijke milieuvoorschriften is voldaan;
- de gegevens en informatie van de **bijgewerkte milieuverklaring 2021** van de **vestigingen**. Een betrouwbaar, geloofwaardig en juist beeld geven van alle activiteiten van de **vestigingen** binnen de in de milieuverklaring vermelde reikwijdte.

Dit document geldt niet als EMAS-registratie. In overeenstemming met Verordening (EG) nr. 1221/2009, gewijzigd door de Verordeningen (EU) 2017/1505 en (EU) 2018/2026, mag alleen een bevoegde instelling een EMAS-registratie toekennen. Dit document wordt niet gebruikt als een voor het publiek bestemd onafhankelijk informatie-element.

Nummer van de verklaring: **13 EA 080b-2**
Uitgereikt op: **5 juli 2021**

Namens de milieuverificateur:

A handwritten signature in blue ink, appearing to read "Eric Louys".

Eric Louys
Voorzitter Certificatiecommissie

11 BESLUIT

Sinds 2019 zijn alle vestigingen van de VMM EMAS-gecertificeerd en kan de volledige milieu-impact van de VMM worden beschouwd. De gefaseerde uitbreiding van het milieuzorgsysteem conform de EMAS-verordening naar alle locaties van de VMM versterkt de interne dynamiek rond EMAS.

Sander Devriendt: “Door elkaar te ondersteunen en te stimuleren kunnen we onze milieuprestaties alleen maar verder verbeteren. Door de inspanningen van alle personeelsleden konden we doorheen de afgelopen jaren al een aantal mooie resultaten op tafel leggen.

Ook in de monitoring en dataverzameling werden er stappen gezet in de goede richting. De data van water, gas, elektriciteit en afval worden ingegeven en gemonitord in het online platform e-sight. In 2019 kon voor bijna elke parameter een daling worden waargenomen, wat bevestigt dat de genomen acties hun vruchten afwerpen. In 2020 daalden deze parameters verder. Het verplicht thuiswerken door de Coronacrisis was hier een bepalende factor. Het merendeel van de operationele doelstellingen die tegen 2020 moesten worden behaald, werden reeds behaald in 2019.”

Sander Devriendt
EMAS-Coördinator

	Doelstelling 2020 (t.o.v. 2013)	Resultaat 2020 (t.o.v 2013)
Water	Minimaliseren leidingwater (m ³ /VTE)	-35 % m³/VTE
	Maximaal substitueren door regenwater	Van 11,4 % in 2013 naar 20,7 % in 2020
Elektriciteit	-10 % kwh/VTE	-30 % kwh/VTE
Gas	-10 % kwh/VTE	-64 % kwh/VTE

	Emissies	-30 % Ton CO ₂	-43 % Ton CO₂
	Telewerkdagen¹⁰	+20 % dagen telewerken	+864% t.o.v 2016
	Duurzame verplaatsingen	Duurzame verplaatsingen omhoog	Van 13,0 % in 2013 naar 17,7 % in 2019 naar 7,6 % in 2020
	Dieselwagens	Naar 50 % dieselwagens	42 %
	Kilometers dienstwagens¹¹	-20 % aantal kilometers	-30 %
	Papier	-50 % kg/VTE	-76 % kg/VTE
	Restafval¹²	-50% kg	-66 % kg
	PMD	-10 % kg	- 19 %

¹⁰ Telewerkdagen omvat periode 2016-2019

¹¹ Kilometers dienstwagens periode 2012-2019

¹² Restafval ten opzichte van 2012

Duurzame
aankopen

100%

48 %

Biodiversiteit

Geen pesticiden

Nulgebruik

12 BIJLAGEN

BIJLAGEN

Bijlage 1: Personeelsleden en VTE¹³

Tabel 19: Overzicht aantal personeelsleden en VTE

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020								
	Aantal	VTE	Aantal	VTE	Aantal	VTE	Aantal	VTE	Aantal	VTE	Aantal	VTE ¹⁴	Aantal	VTE	Aantal	VTE
Aalst	220	199,1	214	187,8	219	191,0	209	189,3	268	229,7	263	225,6	259	226,8	253	233,8
Antwerpen - PIH	44	36,1	46	38,6	46	39,6	44	39,4	43	39,2	47	40,5	51	43,2	49	42,3
Antwerpen - VAC	32	27,5	24	20,5	23	19,2	21	18,6	23	20,2	22	19,9	19	18,9	18	16,0
Brussel - Ferraris	73	64,8	77	64,8	65	57,6	67	63,1	75	64,4	73	63,9	68	62,7	64	58,2
Gent - LAK	124	109,5	126	109,4	123	108,9	118	104,7	122	109,8	125	110,3	124	111,7	126	114
Hasselt	34	30,3	36	31,6	35	30,2	32	29,5	37	32,0	35	30,7	34	30,2	126	114,3
Herentals	37	34,5	38	30,8	36	31,9	33	29,3	47	41,7	46	42,1	44	38,8	35	30,0
Leuven - CBG	14	11,6	14	12,4	15	13,4	15	13,9	18	15,1	15	13,9	15	14,1	20	19,3
Leuven - VAC	56	49,5	56	45,1	54	45,9	51	43,6	49	40,2	54	42,8	55	46,1	50	44,5
Lummen									14	13,2	14	13,3	14	13,1		
Mechelen - OVAM	32	26,9	31	26,4	28	23,6	25	21,6	25	22,3	25	22,4	24	22,4	21	19,9
Merelbeke									9	8,4	9	8,6	9	8,7	9	8,3
Nieuwpoort									13	12,4	16	15,6	18	15,7	18	17,2
Oostende - Administratie	88	78,9	83	74	80	71,5	77	70	88	78,3	77	69,2	76	67,9	76	69,3
Oostende – Onderhoudsdienst	7	6,8	7	6,8	7	6,6	5	4,8	5	4,8	3	4,4	3	2,9	3	2,8
VMM	933	831,5	912	794,9	891	782,2	841	762,1	844	739,3	831	730,5	819	729,3	797	724

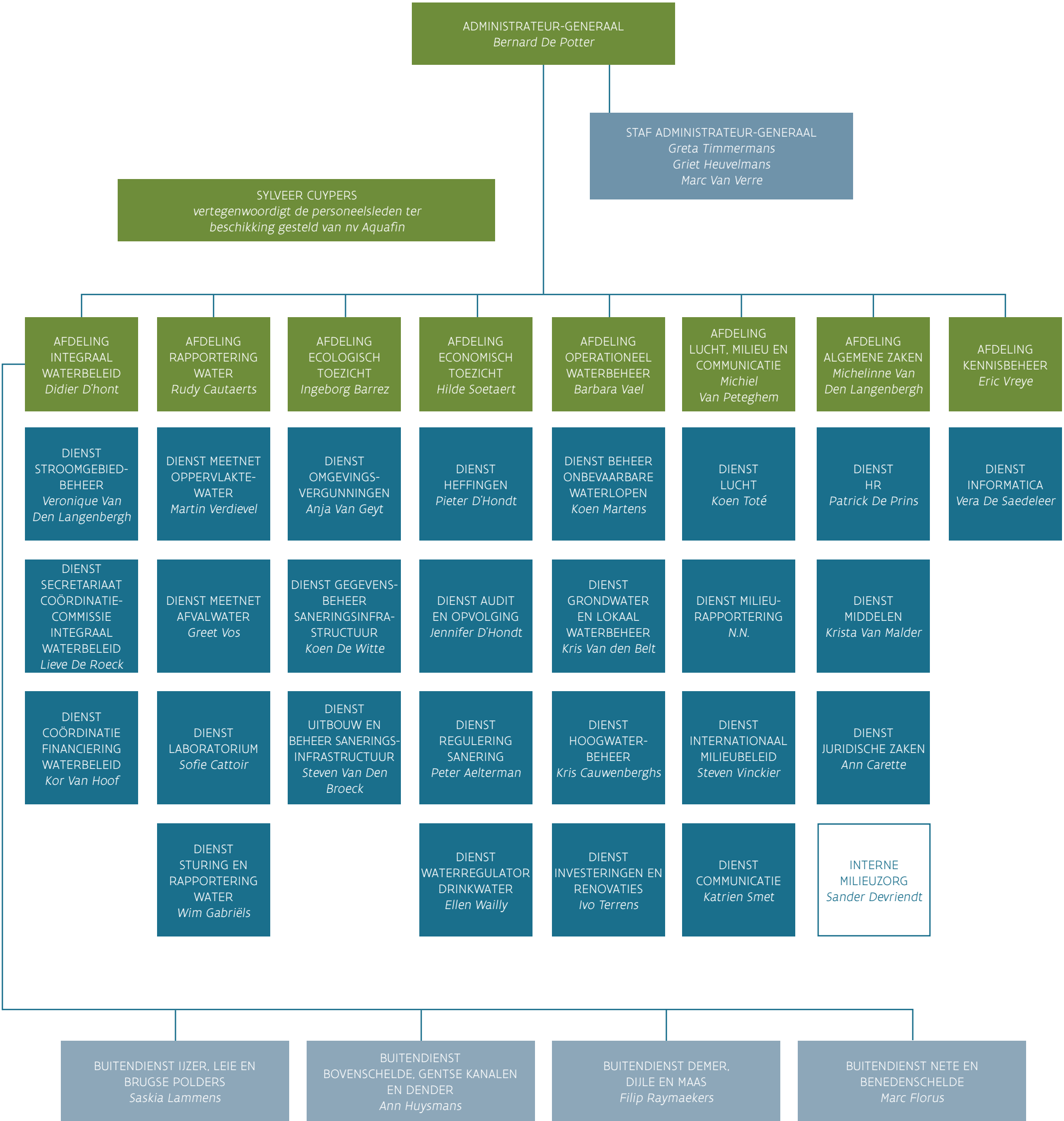
¹³ Vanaf 2017 werden de rattenvangers opgenomen bij de locatie waar ze administratief aan zijn toegewezen. De locaties waar de VMM niet meer actief is (en Brussel-IRCEL en een permanente thuiswerkers) werden niet afzonderlijk weergegeven maar zijn wel opgenomen in het totaal. De medewerkers van Lummen werden administratief toegewezen aan andere locaties.

Bijlage 2: VMM Organogram

[illegible]

Organogram

Bijlage 4: Omrekenings- en aanrekeningsfactoren milieumonitor¹⁵

Locatie	categorie	eenheid	omzettingsfactor naar gewicht
Aalst	GFT	Container 140l	0,9585
Aalst	GFT	kg/m ³	684,64
Aalst	papier & karton	Container 1100l	1,0332
Aalst	papier & karton	kg/m ³	93,92
Aalst	restafval	Container 1100l	0,8545
Aalst	restafval	kg/m ³	77,69
Alle locaties	Emissiefactor gas CO2	ton/kwh	2,02E-04
Alle locaties	Emissiefactor gas CO2	ton/TJ	56,10
Alle locaties	Emissiefactor gas NOx	kg/kwh	1,04E-04
Alle locaties	Emissiefactor gas NOx	kg/TJ	28,92
Alle locaties	Emissiefactor gas PM10	kg/kwh	1,62E-06
Alle locaties	Emissiefactor gas PM10	kg/TJ	0,45
Alle locaties	groenafval	kg/m ³	150
Alle locaties	isomo	kg/m ³	10
Alle locaties	rookmelder	kg/stuk	0,12
Alle locaties	septisch afval	kg/m ³	1000
Alle locaties	Spaarlampen	kg/stuk	0,3
Alle locaties	Spuitbussen leeg	kg/stuk	0,113
Alle locaties	TL-lampen	kg/stuk	0,333
Gent - LAK	papier & karton	Container 1000l	0,9392
Gent - LAK	papier & karton	Container 240l	0,2254
Gent - LAK	PMD	Container 660l	0,1546
Gent - LAK	PMD	kg/m ³	23,43
Gent - LAK	PMD	kg/zak	1,41
Gent - LAK	restafval	Container 1000l	0,875
Gent - LAK	restafval	kg/m ³	87,5
Gent - LAK	Zacht plastic en Folie aantal	kg/zak	1,9
Herentals	plasticfolie	kg/zak	1
Oostende	papier & karton	Container 1100l	1,0332
Oostende	papier & karton	Container 660l	0,6199
Oostende	papier & karton	kg/m ³	93,92
Oostende	PMD	Container 660l	0,1546
Oostende	PMD	kg/m ³	23,43
Oostende	PMD	kg/zak	1,41
Oostende	restafval	Container 1100l	0,80663
Oostende	restafval	Container 660l	0,484
Oostende	restafval	kg/m ³	73,33
Oostende	zacht plastic	kg/zak	3

¹⁵ Indien voor een locatie geen specifieke omzettingsfactoren beschikbaar zijn, worden de omzettingsfactoren van het hoofdkantoor in Aalst gebruikt.

